

D a i l ė | M u z i k a | T e a t r a s | K i n a s | Š o k i s

2

Londono Karališkosios filharmonijos orkestras Kaune

4

Etnomuzikologai Daiva ir Evaldas Vyčiniai

7

Premjera „Equus“ Nacionaliniame dramos teatre

8

Pokalbis su iliustruotoju Samu McCullenu

Jaudinanti Jenny Kagan paroda „Iš tamsos“

12

Rekomenduojami „Scanoramos“ filmai

Will Gompertz MO muziejuje

R. ŠEŠKAIČIO NUOTR.

Triukšmas, intymumas ir sprintas maratono metu

Pokalbis su meno istoriku Willu Gompertzu

EMILIJA VANAGAITĖ

Pirmas mano MOratonas. Labai jau ilgai trukęs, taip ilgai, jog MO nešė pyragus, o man pačiai išsilydė konkretūs klausimai. Vėliau, nei planuota, susėdė su buvusiu BBC meno redaktoriumi, Tate galerijos vadovu, o dabar Barbican Centre vadovu Willu Gompertzu kalbėjomės apie tai, kas yra tapę jo misija – sukramtyti meno istoriją ir ją padaryti prieinamą platesnei auditorijai, taip pat ir apie problemą, kuri domina mane. Britai ir pavargę mandagūs, bet autografo nebeėmiau (kitaip nei prieš tai stovėjusi šimto žmonių eilė), trumpinau klausimus tiek dėl pačios nuovargio, tiek dėl žmogiškos

nuojautos, kad meno istorikas miegiau praleistų vakarą Vilniuje pagaliau išleistas iš MO. Sprintas po maratono.

Jūsų knygoje „Ar tai menas?“ pirmoji iliustracija siejasi su šiandien aktualia tema. Joje matome du archeologus, kurie randa tai, ko negeba perskaičiuoti, ir vienas sako: „Tekstas nesuprantamas – tikriausiai tai parodos katalogas.“ Kodėl vyksta toks nesusikalbėjimas?

Sutinku, tokia problema egzistuoja. Bet tiek daug priklauso nuo interpretacijos ir jos būdų. Turiu omenyje meną – kaip gerai žinote, tai tik bendravimo, komunikacijos forma. Tai vienas žmogus,

bandantis bendrauti su kitu žmogumi, naudodamas vaizdinę terpę. Agnes Martin yra pasakiusi: ji nutapo tai, ko negali pasakyti žodžiais, todėl tapyba tampa dar viena kalba. Ir dažnai mums palankiau, kai tiesiog turime objektą ir esame palikti vieni apsispręsti, o ne kai esame apkraunami daugybe teksto.

Čia aš įžvelgiu keletą problemų. Viena jų – kad daugelis muziejinių ir daugelis meno istorikų bei kuratorių yra akademikai, todėl apipavidalinimas tam tikra prasme tampa akademinio dalyko. Juk kadaise kuratoriai ir buvo saugotojai, ar ne? Ir anksčiau jie tikrai gerai išmanė savo saugomus bei tiriamus

NUKELTA Į 9 PSL.

Trys muzikiniai įspūdžiai iš Kauno

Londono Karališkosios filharmonijos orkestro, Algimanto Kubiliūno ir jo mokinių koncertai bei Giuseppe's Verdi opera „Nabukas“ Kauno valstybiniame muzikiniame teatre

ALINA RAMANAUSKIENĖ

Kompanijos „Riverside Music“ prodiusuojamas Londono Karališkosios filharmonijos orkestras (LKFO) spalio 12 dieną koncertavo Kauno „Žalgirio“ arenoje ir papuošė „Kaunas – Europos kultūros sostinė 2022“ programą. Tad ramų, auksu žerintį spalio vakarą galėjome žavėtis ne tik šio orkestro klasikiniu aiškiu muzikavimu, bet ir lietuviškais akcentais, kuriais buvo papildyta kolektyvo programa.

76-erius metus gyvuojantis LKFO yra Didžiosios Britanijos muzikinio gyvenimo lyderis. Kiekvieną sezoną jis surengia apie 200 koncertų, pasirodo didžiausiose pasaulio koncertų scenose ir tarptautiniuose festivaliuose. Kolektyvas žengia kartu su šiuolaikinės muzikos tendencijomis, yra įrašęs kino filmų ir televizijos laidų, vaizdo žaidimų, garso takelių, aktyviai reiškiasi socialiniuose tinkluose. Nuo pernai orkestrui vadovauja dirigentas Vasilijus Petrenko, jis taip pat yra ES Jaunimo orkestro vyr. dirigentas, kaip kvietinis svečias koncertuoja daugelyje pasaulio šalių.

Neeilinis muzikos vakaras Kaune prasidėjo Sergejaus Prokofjevo „Klasikinė“ simfonija D-dur, op. 25, kurios kiek „chuliganišką“ stilių ryškina pasirinktos muzikinės temos, artimos Haydn'o ir Mozarto stiliškai. Kalbėdamas apie simfonijos pavadinimą kompozitorius rašė: „Pirma, toks pavadinimas paprastas. Antra, kalba mano išdykėliškas būdas. Ir trečia, yra slapta viltis, kad galų gale aš būsiu teisus ir simfonija taps klasikine.“ O kas gali būti geriau, kai „Klasikinė“ simfonija dar ir pagrojama klasiškai – neįtikėtinai greitu tempu, tarsi vienu atsišvepimu, lengvai, grakščiai, žavingai išryškinant muzikines temas ir pavasariu alsuojančius jų dialogus.

Koncerto ašimi tapo Ludwigo van Beethoveno „Choralinė fantazija“ fortepijonui, chorui ir orkestrui, pranašaujanti Devintosios simfonijos idėjas bei muzikinę tematiką. Šį prancūzų revoliucijos atgarsių pripildytą veikalą drauge su LKFO atliko pianistas iš Makedonijos Simonas Trpčeski ir Kauno valstybinis choras (meno vadovas Robertas Šervenikas).

Pianistas Trpčeski giriamas ne tik dėl savo, regis, įgimto virtuoziškumo ar įtikinamos artistinės raiškos, bet ir dėl intensyvių pasirodymų pasaulio scenose. Itin pagėidaujamas atlikėjas yra bendradarbiavęs su daugiau nei šimtu orkestrų keturiuose žemynuose. Skambindamas „Fantaziją“ pianistas žavėjo vokiečių klasiko stiliaus pajauta, valingumu, techniniu

Londono simfoninis orkestras, dirigentas Vasilijus Petrenko

V. KAMINSKO NUOTR.

užtikrintumu ir netgi dideliu dėmesingumu publikai, kuriai koncertuoja. Tą patvirtino jo gana sklandžia lietuvių kalba tarta netrumpa prakalba Kauno klausytojams ir bisui paskambintas Mikalojaus Konstantino Čiurlionio Muzikinis momentas.

Patikimu partneriu ir Londono orkestrui, ir solistui tapo Kauno valstybinis choras, kuris dainavo nepriekaištingai – nuo moterų grupių *piano* atliktos veikalo pradžios iki galingos pabaigos kulminacijos. „Bravo!“ iš visų jėgų šaukiau Kauno chorui ir jį parengusiam maestro Robertui Šervenikui, dvejus metus vadovaujančiam šiam 54-erius metus skaičiuojančiam kolektyvui.

Koncertą vainikavo suomių kompozitoriaus Jeano Sibelijaus Antroji simfonija, kūrinys, apie kurio gimimą (beje, saulėtoje Italijoje) autorius kalbėjo: „Regis, pats Aukščiausiasis mėto iš dangaus skliauto mozaikos akmenėlius ir leidžia man juos sujungti į vieną visumą...“

Koncerto finale suskambėjo du klausytojus pamaloninę bisai. Ypač širdžiai mielas antrasis – Londono orkestro atlikta Juozo Naujalio „Svajonė“, iki ašarų sujaudinusi publiką. Beje, eidama į koncertą nuogaštavau, kad „Žalgirio“ arenoje klasika skambės, švelniai tariant, šiaip sau. Apsirikau: šiuosyk įgarsinimas buvo tikrai geras, o sceną puošė skoningos rudeninės puokštės. Saulėgrąžų žiedai sveikino koncerto dalyvius, kurie pripildė ne tik mūsų klausą, bet ir kur kas gilesnius turiningo muzikavimo pojūčius. Nuoširdi padėka. Londono Karališkosios filharmonijos simfoninio orkestro koncertą pavadinčiau Metų įvykiu Kaune.

„Apie kiekvieną mokinį galvoju, mintyse spėliodamas jų būsimus pasiekimus. Atrodo, kad pavyko nuspėti gal tik dviejų ar trijų mokinių ateitį, jie yra tokie, kokių ir tikėjaisi. O kiti... – vieni nelauktai šovė aukštyn, iš kitų tikėjaisi, kad reikšis įdomiau“, – sakė

Algimantas Kubiliūnas ir Aušra Klovaitė

A. RAMANAUSKIENĖS NUOTR.

kompozitorius ir pedagogas Algimantas Kubiliūnas, 33 metus Kauno Juozo Gruodžio konservatorijoje dėstęs kūrybą ir šį savo darbą laikantis pačiu reikšmingiausiu.

Bene lakoniškiausiai ir taikliausiai savo kompozicijos mokytoją apibūdina kompozitorė Nijolė Sinkevičiūtė: „Algimantas Kubiliūnas – tai inteligencija, profesionalumas, dėmesys, siena, už kurios saugu ir gera studijuoti bei kurti.“ Pats kompozitorius taip kalba: „Nesu romantikas, kurį kūrybai skatintų gražūs gamtos vaizdai. Esu minties žmogus, visą patirtą, pamatytą grožį transformuojantis į kažkokią vidinę, jausminę, filosofinę prasmę, kuri šaukiasi išraiškos. [...] Jei kas atsuktų laiką, jei būtų įmanoma pakartoti gyvenimą, rinkdamasis profesiją į priešingą pusę neičiau. Gal tik stengčiausi dirbti racionaliau ir padaryti daugiau. Kai susitikau su muzika, ji iškart nustelbė viską, tapo mano svarbiausia ir vienintele geidžiamiausia raiškos priemone.“

O kokia įvairiapusė, įdomi ir kupina novatoriškų ieškojimų Kubiliūno mokinių kūryba, buvo galima išgirsti spalio 19-ąją Kauno filharmonijos Mažosios salėje, koncerte „Algimantas Kubiliūnas ir jo mokiniai“. Skambėjo aštuonių kūrėjų, žinomų Lietuvoje ir už jos ribų, kūrinių bei paties Algimanto naujausi opusai.

Nepaisant profesinio reiklumo ir disciplinuotumo, kiekvienas Kubiliūno išugdytas kūrėjas yra savitas ir nepakartojamas. Jų Juozo Gruodžio konservatorijoje išugdyta 22! Tiesa, du kompozitoriai jau amžinybėje... Tai Daiva Rokaitė-Dženkaitienė (1972–2010) ir Algirdas Klova (1958–2021).

Iš visos didelės programos išskiriu kelis kūrinius, kurie kamerinės muzikos vakare padarė didžiausią įspūdį. Tai Zitės Bružaitės dvi dainos: „Du bist mein“ bei „Ich sag, der Sommer ist nie...“ balsui ir fortepijonui (viduramžių anonimo ž.), kurias ypač sėkmingai padainavo solistas Mindaugas Zimkus, talkino pianistas Mykolas Bazaras. Minia tiūros gal tik klausytojams atrodė nesunkios, mat tiksliai padainuoti visus tenorinius virazus – aukštasis pilotažas. Algirdo Klovos ciklas „Ramybė“ įsimintinas ne tik pastelinėmis spalvomis, žmogiška šiluma ir švelnia melancholija, bet ir tuo, kad kūrinių itin jautriai skambino kompozitoriaus sesuo pianistė Aušra Klovaitė, kuriai opusai ir dedikuotas.

Alvido Remesės pjesės iš ciklo fortepijonui „Sakramentalijos“ buvo bene įdomiausias koncerto programos opusai. Remesa Lietuvos ir užsienio klausytojams gerai pažįstamas sakralios muzikos autorius, pasirinkęs vienuolio kelią, ir yra bene pirmasis muzikos kūrėjas Lietuvoje, pradėjęs rašyti instrumentinę religinę muziką. „Sakramentalijos“ – nepaprasto skaidrumo, bet drauge sudėtingumo veikalas, kurį aukščiausiu meistrystės lygiu atliko pianistas Motiejus Bazaras, pažadėjęs, jog šis ciklas skambės ir kituose jo koncertuose. Apskritai itin pagirtina Motiejaus nuostata – mažiau groti tuos veikalus, kurie gerai žinomi publikai, o eiti nepramintais ir sudėtingais keliais, kurie, žinia, mažiausiai vertinami...

Nijolės Sinkevičiūtės Trys dainos fortepijonui, paskambintos Mykolo Bazaro, skaidrino koncerto rimtį raiškiais, žaviais folkloro intarpais. Na, o vakaro „kaltininko“ Algimanto Kubiliūno dvi pjesės iš rinkinio „Impulsai“ skatino manyti, kad po 71-osios pjesės bus sukurta dar tiek pat (o gal ir daugiau?) miniatiūrų fortepijonui, kurias labai profesionaliai atliko Bazaras.

Draugišką, kamerinę koncerto nuotaiką kūrė ir Kauno filharmonijos Mažosios salės jaukumas, ir gausiai susirinkę klausytojai, lietuviškos kamerinės muzikos gerbėjai. Ypač nuoširdi padėka atlikėjams! Jūs buvote puikūs ir tiesėte tiltą, kuris būtinas tarp kuriančiųjų ir klausančiųjų. Koncertą komentavusi muzikologė Kristina Mikuličiūtė-Vaitkūnienė negailėjo visiems

pelnytų komplimentų ir jautriais žodiniais intarpais malonino tiek kūrėjus, tiek atlikėjus, tiek publiką. Daugiau tokių kamerinių vakarų, mes jų pasiilgę!

Operą „Nabukas“ Giuseppe Verdi sukūrė būdamas 28-erių. Kai spektaklis buvo parodytas teatre „La Scala“, prasidėjo didžioji Verdi kūrybinė karjera. Operoje „Nabukas“ muzikinės ir dramaturginės minties mastas atskleidžiamas nepriekaištingai! Čia vyrauja romantinių ir stambių muzikinių potėpių dermė, kuri skleidžiasi masinėse ar konfliktinėse scenose, vaizduojančiose tautos ir jos užkariautojų susipriešinimą. Siužeto pagrindu tapo žydų tautos istorijos įvykis – Šventyklos sugriovimas ir Babilono nelaisvė. Su apmaudu tenka pripažinti, kad per tą laiką pasaulyje niekas nepasikeitė, išliko tik vienas esminis klausimas: kurias vertybes – priešpriešos, karo, melo ar atgailos, atjautos – pasirinks žiūrovas. Kūrinys įdomus ir tuo, kad pusė jo siužeto vyksta Biblijos motyvais, o Nabukui patyrus Dievo rykštę įsivyrąja atgaila, sąmonė ir sąžinė.

Kauno valstybinio muzikinio teatro spektaklio „Nabukas“ premjera įvyko liepos 16-ąją Kauno IX forto muziejuje. Tąsyk spektaklis buvo skirtas žydų tautos genocido aukų atminimui (pastatymas buvo grandiozinis, jame dalyvavo net 16 chorų!). Spalio 22-ąją Kauno muzikinio teatro scenoje buvo rodomas paskutinis „Nabuko“ spektaklis šį sezoną, kurį ir teko pamatyti (padėka muzikologei Linai Stankevičiūtei, parengusiai išsamų, turiningą spektaklio bukletą).

Pagrindinių operos personažų dvasinė kaita nuosekliai atskleidžiama muzikoje: iš pradžių Nabukas vaizduojamas kaip barbaras, jo partijai būdingas patosas ir heroika, bet vėliau pasigirsta kantilena. Kulminacija ir tikrasis Nabuko sąmonės lūžis įvyksta operos pabaigoje, kai jis pradeda suvokti savo barbariškų veiksmų pasekmes. Nors pagrindinis operos herojus scenoje „veikia“ beveik nuolat, kompozitorius jo išplėtotą ariją pateikia tik operos pabaigoje – kaip prieštaraujančiųjų emocijų išraišką. Puikiai Nabuko personažą įkūnijo baritonas Laimonas Pautienius, jo minkštas, aksominis balsas galėtų papuošti bet kurio pasaulio teatro sceną. Beje, ir jo aktorinė raiška buvo nepriekaištinga – skleidėsi ansambliuose, kurių pats ryškiausias su nesantuokine dukra Abigailė.

NUKELTA I 3 PSL.

Šokio dienoraščiai

Rugsėjis ir spalis

HELMUTAS ŠABASEVIČIUS

Rugsėjo 25 d.

„Čipolinas“

Lietuvos nacionalinio operos ir baleto teatro (LNOBT) baleto trupė sezoną pradėjo pasipildžiusi keliais jaunais šokėjais, tarp jų – Nacionalinės M.K. Čiurlionio menų mokyklos Baleto skyriaus absolventai Nora Straukaitė, Adriana Jakonytė, Nijolė Seriožnikova (klasikinio šokio mokytoja Deimantė Karpušenkovienė) ir Jonas Kertenis (klasikinio šokio mokytojas Danielius Kiršys) bei šokėja iš Ukrainos Anastasija Tokina. Į pirmąjį sezono spektaklį baleto artistai pakvietė vaikus – parodė Kareną Chačaturiano „Čipoliną“, kuriame grafiškių Vyšnių vaidmenis pirmą kartą atliko Kotryna Rudych ir Straukaitė.

Rugsėjo 30 d.

„Sužeistas elnias“

Vienodai domintis teatru, šokių bei daile, visada įdomu stebėti, kaip šios meno sritys keičiasi herojais, siužetais, kartais – net išraiškos priemonėmis. Iš vaizdo įrašų gana gerai žinomas pagal Bruno Moretti aranžuotą Claudio Monteverdi muziką pastatytas baletas „Caravaggio“, kurį sukūrė ir Lietuvoje pažįstamas italų choreografas Mauro Bigonzetti (2008); LNOBT trupė savo repertuare turėjo Giedriaus Kuprevičiaus baletą „Čiurlionis“, kurį pastatė lenkų choreografas Robertas Bondara (2013). Kauno šokio teatras „Aura“ Vilniuje, „Menų spaustuvėje“, parodė spektaklį „Sužeistas elnias“, kurį įkvėpė žinomos meksikiečių dailininkės Fridos Kahlo paveikslas. Spektaklio autoriai Clara Giambino (Prancūzija) ir Blake’as Seidelis (JAV) asociatyviai perteikė trikdančią paveikslą nuotaiką ir pačios menininkės biografijos punktų. Su Kristinos Čyžiūtės kostiumų pagalba sukūrė gana tiksliai Fridos Kahlo ir jos vyro Diego Riveros personažus,

menininkai apsiribojo lakoniška sceninių įvaizdžių kalba (drabužių kabykla, po kurio laiko ant sienos nušvintančiomis portretinėmis projekcijomis), spektaklio garso takelį papildė ilgesingais vokaliniais intarpais. Neteko matyti premjerinių 2019-aisiais rodytų spektaklių, kuriuose šoko pats choreografas, tačiau jį pakeitęs prie „Auros“ prisijungęs meksikiečių šokėjas Diego Alcalá kartu su Giambino raiškiai perteikė apibendrinus savo personažų charakterius, sudomino prasmingomis judesių kombinacijomis ir organišku atlikimu, kuris fizines pastangas išstipino jausminėje spektaklio atmosferoje.

Spalio 1 d.

„Dienos, minutės“, „Flesh“, „Infra“

Pavasari parodytas šiuolaikinių baletų triptikas – antrasis baleto naujojo sezono spektaklis – pademonstravo baleto trupės pasirengimą naujiems darbams, per vasarą neišblaškytą skirtingos choreografinės stiliškos kūriniais reikalingą jausminį nusiteikimą, kuris yra ne mažesnė vertybė už technines atlikimo charakteristikas. Toliau ryškėja Martyno Rimeikio „Dienos, minutės“, Ivano Pérezo „Flesh“ ir Wayne’o McGregoro „Infra“ teminės sąsajos, nesiūžetinė kryptį atspindinčios šiuolaikinės šokio kalbos perspektyvos, artistų gebėjimas perteikti ne pasakojimą, bet abstrakčias būsenas – jas atrandant muzikoje, choreografijoje ir savyje.

Spalio 7 d.

„Pachita“ ir „Bolero“

Dar vienas vienaveiksmių baletų vakaras, atskleidęs LNOBT baleto trupės universalumą ir galimybes. Marijaus Petipa „Pachita“ – šventiškas klasikinio baleto divertismentas, kuriame vienas kitą keičia tikslūs kordebaletų kompozicijų brėžiniai, *pas de trois*, solistų *adagio*, variacijos ir koda. Malonu buvo stebėti akademišką, artistiniais niuansais saikingai pagražintą solistų Marijos Kastorinos

ir Genadijaus Žukovskio šokį, džiugino sklandžiai ir tvirtai Noros Straukaitės pirmą kartą atlikta variacija. Krzysztofo Pastoro „Bolero“ choreografinės ir prasmės idėjas įtaigiai, derindami temperamentą ir tramdomus jausmus atskleidė Greta Gyltė ir Jonas Laucius, muzikoje pulsuojančią gaivalą aiškiai perteikė kordebaletų artistų šokis.

Spalio 9 d.

„Vėlinės. Antra naktis“

Vilniaus universiteto Teatro salėje parodytas teatro „Wierszalin“, veikiančio Supraslėje netoli Balso, spektaklis „Vėlinės. Antra naktis“ pagal garsiąją Adomo Mickevičiaus epinę poemą – proga prisiminti šio veikalo interpretacijos lietuviškas tradicijas, kuriose ryškus plastinis, vizualinis dėmuo. Jono Vaitkaus spektaklis tuometiniame Lietuvos valstybiniame akademiniame dramos teatre pradėtas repetuoti 1990 m. pradžioje ir pirmą kartą parodytas jau atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, balandžio 13 d., Didįjį penktadienį. Iki šiol ausyse skamba Algirdo Martinaičio muzika, atmintyje iškyla santūri, ritualinė aktorių plastika ir nepaprastai gyvas, vaiduokliškas besiblaškančios Nuotakos – Eglės Mikulionytės – paveikslas. Choreografinis pradas ryškus ir Eimunto Nekrošiaus „Vėlinėse“, kurias 2016 m. jis sukūrė Nacionaliniame teatre Varšuvoje.

„Wierszalin“ teatre „Vėlinės“ pastatė teatro meno vadovas ir režisierius Piotras Tomaszukas. Tai vaizdingas spektaklis, kuriame daug reiškia ir gyvai atliekama muzika, o Gustavą vaidinantis aktorius Rafašas Gąsowski atkreipė dėmesį ne tik raiškia, emociškai argumentuota teksto artikuliacija, bet ir turtinga vaidmens plastika. Po spektaklio vykusiam pokalbyje kultūros žurnalistas Tadeusz Tomaszewski priminė dar vienas „Vėlinės“, kurias 1998 m. Vilniuje, Bazilijonų vienuolyno kieme, pastatė dailininkės

KAUNO ŠOKIO TEATRO „AURA“ NUOTR.

Clara Giambino ir Diego Alcalá šokio spektaklyje „Sužeistas elnias“

Vegos Vaičiūnaitės vadovaujamas aplinkos teatras „Miraklis“ (kompozitorius Mieczysławas Litwiński), o režisierius Tomaszukas pasakojo apie dar vieną „Wierszalin“ teatro spektaklį pagal „Vėlines“ – „Šokti Konradą“, kurio premjera įvyko šių metų liepą ir kuriame Konrado monologą – Didžiąją improvizaciją – atlieka ir dramos aktorius Gąsowski, ir baleto solistas iš Lenkijos nacionalinės baleto trupės Bartoszas Zyškas.

Spalio 16 d.

„Chornobyldorf“

Festivalis „Naujosios operos akcija“ į šių metų programą įtraukė archeologinę operą, kurioje gausu choreografinių elementų. Kultūros klube „Kablys“ parodytame spektaklyje baletas iškyla kaip vienas iš archeologinių artefaktų (tai atskleidžiama per kai kuriuos kostiumus), o šiuolaikinio šokio plastiniai principai pasitelkiami kaip atskirų operos paveikslų jungtis, kai kur – net dominuojanti meninė priemonė. Muzikinius, dramaturginius, režisūrinius ir scenografinius Romano Grigorivo ir Iljos Razumeiko sumanymus papildžiusi choreografe Khrystyna Slobodianiuk derino lėtus, atsargius, emociniu požiūriu nuo aplinkos atsirbojusius judesius ir gaivališkas improvizacijas, išryškinusias kontrastų kupiną plastinį operos audinį.

Spalio 20 d.

„Žizel“

Romantinis Adolphe’o Adamo baletas „Žizel“ buvo skirtas Lietuvos baleto solistės Tamaros Sventickaitės šimtmečiui. Žizel vaidmenį

ji sukūrė Vytauto Grivicko spektaklyje, kuris pagal Lvovo operos ir baleto teatro pavyzdį buvo išplėstas iki trijų veiksmų, siekiant labiau išryškinti Žizel ir Alberto meilės liniją. Ispanų baletmeisterės Lolos de Ávilos 2020 m. pastatytas spektaklis sukurtas laikantis XX a. pabaigoje nusistovėjusios šio baleto struktūros, bet su keliais naujais dramaturginiais akcentais bei choreografiniais papildiniais. Šiame spektaklyje antrą kartą Žizel šoko Julija Stankevičiūtė. Gerai perprastas choreografinis tekstas, užtikrinta šokio technika leidžia solistei toliau brandinti šį vaidmenį, savaip atskleisti jo žemiškąsias charakteristikas bei antrame veiksmo išryškėjančius antgamtiškus bruožus (ypač išraiškinga Žizel-vėlės variacija), kuriuos padėjo perteikti ir atidi Genadijaus Žukovskio partnerystė. Gausių plojimų sulaukė jo *entrechat six* serija, o ypač sujaudino spektaklio finalas, kuriame Žukovskio Albertas, Žizel išgelbėtas nuo mirties, tolsta nuo akmeninio mylimosios paminklo, bet po akimirkos žengia atgal, lėtai priklaupia ir muzikai tylant visu kūnu priglunda prie bejausmio kapo.

Mirtos vaidmenį pirmą kartą atliko Nora Straukaitė – tai dar vienas ir pats reikšmingiausias jos debiutas rudeniniuose spektakliuose, rodantis jaunosios šokėjos profesionalumą, gerą klasikinio šokio techniką, artistiškumą ir sceninę orientaciją (vaidmuo parengtas per dešimt dienų). Baletą pirmą kartą dirigavo ukrainietė Marharyta Hrynyvetska, sulėtintais tempais siekusi išryškinti vaiduokliškas ir melanholiškas antrojo veiksmo scenas.

ATKELTA IŠ 2 PSL.

Abigailė – dramatiškiausias ir prieštaringiausias šios operos personažas. Mylinti ir neapkenčianti, stipri, siekianti valdžios, ambicinga, žiauri, brutali, bet prieš mirtį prašanti atleidimo. Daugiaklodį Abigailės personažą sukūrė solistė Gitana Pečkytė. Atrodo, kad ši vokalinė partija – mižiniško diapaazono, plačių šuolių, dramatiškų viršūnių – sukurta kaip tik jai! Verdi laikais ši partija buvo lūžio taškas itališkojo *bel canto* istorijoje. Solistė ir vaidino puikiai. Regis, Pečkytė yra pasiekusi savo profesinės brandos viršūnę – apie tai byloja

ne tik Abigailės, bet ir Ledi Makbet vaidmuo „Makbete“. Būtų mano valia, solistė drąsiai siūlyčiau ne tik „Aukšinių scenos kryžių“ apdovanojimams, bet ir kur kas solidesnėms premijoms.

Ramiomis, bet didingomis spalvomis buvo „nutapytas“ ir Zacharijos, Izraelio šventiko, paveikslas, išskirtinai įtaigiai įkūnytas jaunosios kartos teatro solisto Žygimanto Galinio.

Atskira padėka muzikos vadovui ir dirigentui Jonui Janulevičiui, kuriam teko sustyguoti visą spektaklio muzikinį veiksmą, tiesiogiai atsakyti už darniai, niuansuotai skambantį orkestrą. Filigraniškai atlikta uvertiūra – geriausias to įrodymas. „Nabukas“ – ryškus operos fenomenas. Neatsitiktinai žinovai operą

Gitana Pečkytė ir Laimonas Pautienius operoje „Nabukas“

M. ALEKSO NUOTR.

vadino, o ir tebevadina „drama choru“, „chorine freska“: choras čia atlieka itin svarbų vaidmenį. Monumentalios choro scenos įrėmina

ir atskirus veiksmus, ir visą operą, suteikdamos spektakliui oratorinės rimties bruožų. Kauno muzikinio teatro choras ūgtelėjęs

neatpažįstamai. Padėka ir pagarba vyriausiajai chormeisterei Rasai Vaitkevičiūtei, kuri padarė viską ir dar daugiau, kad kolektyvas suksambėtų nepriekaištingai ir vestų klausytojus link nesumeluoto dvasinio pakylėjimo.

Režisierius Kęstutis Jakštas dėjo daug pastangų ir sumanumo, kad dainuojantys artistai stabiliai, patikimai vaidintų scenoje, atsisakydami nusibodusių klišių, kurių kartais pasitaiko miuzikluose.

„Nabukas“ – jau trečia Verdi opera (greta „Traviatos“ ir „Makbeto“), šį sezoną rodoma Kauno valstybiniame muzikiniame teatre. Tad klysta tie, kurie sako, kad Kauno muzikinis virto tik miuziklų teatru. Atvažiuokite į Kauną – patys tuo įsitikinsite!

Paženklinti folkloro

Pokalbis su etnomuzikologais Daiva ir Evaldu Vyčinais

SKIRMANTĖ VALIULYTĖ

Evaldas ir Daiva Vyčiniai – etnomuzikologai. Jų veiklą įvertinus aukščiausiais apdovanojimais – Valstybine Jono Basanavičiaus premija (2002 m. suteikta abiem) ir Nacionaline kultūros ir meno premija (2021 m. suteikta Daivai Račiūnaitei-Vyčininei) – džiaugėsi visa profesinė bendruomenė ir gausus palaikančiųjų būrys. Savo darbais pelnę ypatingą pagarbą, jos sulaukė ir šiemet abu minėdami jubiliejus. Evaldo ir Daivos Vyčinių jubiliejinėms sukaktims paminėti kolegos etnomuzikologai rugsėjį Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje parengė staigmeną – dovanavo solidžią tarptautinę mokslinę konferenciją „Sutartinė dviejės: sutarti, pritarti, užtarti“. Joje pristatyta 12 mokslinių pranešimų, skambėjo sveikinimai, vyko filmuotos medžiagos peržiūra, koncertas vakaronė bei pokalbis-diskusija su pačiais jubilatais. Pagal jį etnomuzikologė Skirmantė Valiulytė „7 meno dienų“ skaitytojams parengė šią publikaciją.

Kaip atradote folklorą, kokia buvo jūsų pasirinkto etnomuzikologinio kelio pradžia?

Evaldas Vyčinas: Pradžia buvo dar meno mokykloje (Nacionalinė M.K. Čiurlionio menų mokykla – S. V.). Genovaitei Četkauskaitei pavedė dėstyti muzikos literatūrą. Ji taip lėtai dėstė visą Vakarų muziką, kad pusę metų užsižaidus su Bachu kitiems kompozitoriams ne daug beliko laiko. Bet per tuos metus ji spėjo mane „sugadinti“, išvesti iš kelio. Nuvežė į Gudakiemį, į ekspediciją, – taip užsikrėčiau folkloru.

Meno mokykloje veikė Vilniaus miesto kraštotyrininkų draugija „Ramuva“, buvo rengiamos paskaitos, vakaronės. Dalyvaudavau tose vakaronėse, pradėjau smuiku grot. Sykį visi apstojo mane: „Dabar mes tavęs nepaleisim – važiuojam vasarą į ekspediciją!“ Ir nuvežė į Gervėčius. Kai aš pamačiau, kokia ten buitis, kaip kiaulės vidury gatvės voliojasi, vaikai purvini laksto, linai rankom raunami... Tai grąžino mane 50 metų atgal! Lietuvoj važinėdavau po kaimus su dviračiu, matydavau javų, kukurūzų laukus, o ten – visiškai kitaip. Ir tos dainos! O tų žmonių grožis! Labai ryški toji ekspedicija buvo.

Grįžęs iš Gervėčių dar užsimaniau sužinoti, kas yra Žemaitija. Danutė Krištopaitė parašė rekomendacinį laišką Kretingos muziejaus direktoriui Juozui Mickevičiui, ir traukiniu iki Kretingos atvykęs su tuo laišku gavau iš direktoriaus nakvynę, informaciją, ką galiu užrašyt. Tik va, pasiblaščiau tris dienas Kretingos rajone ir supratau,

kad nieko nesuprasiu, negaliu su tais žemaičiais susikalbėt... Tai susikroviau magnetofoną ir nuvykau pas bendramokslę Daną į Klaipėdą. Ten pirmą kartą maudžiausi jūroje.

O kitais metais įvyko labai svarbus įvykis – Gervėčiuose susidraugavus su Jonu Trinkūnu, jis pasiūlytė mane į Žiūrus. Ten savaitę gyvenom, ėjom pas bobutes klausyt dainų, užrašinėti. Pėsti ėjom ir link Mardasavo, pas Petrą Zalanską. Zalanskas vaišingai priėmė, dainavo. Mes nieko neužrašinėjom, nes viskas jau buvo užrašyta, tiesiog klausėmės. Toks ekspedicijos atokvėpis.

Paskui jau ekspedicijos pasipylė viena po kitos.

Daiva Račiūnaitė-Vyčinionė: Pavydu klausyt, kad Evaldas dar mokykloje būdamas gavo tokią stiprią folkloro injekciją, pateko į tokią labai archajišką terpę. Mano kelias buvo paprastesnis. Mokantis Čiurlionio mokykloj, čia vis vykdavo kokie nors folkloro koncertai. Atsimenu, Emilija Kuzavinienė su dukra Edita Meškuotiene ir anūkais sutartines giedojo, ir kiti folkloro atlikėjai koncertavo. O kai jau mokiausi 11 klasėje, atvažiavo Marcinkonių ansamblis. Kažkaip sudomino mane tos dainos. Ir kaip tik po to koncerto mokyklos skelbimų lentoj pasirodė raštelis, ant sąsiuvinio popierėlio ranka parašytas: kas norite dalyvauti etnografiniame ansamblyje, išmokti dainų, šokių, ratelių, atėikit tokią ir tokią dieną, tokią ir tokią valandą... ir pasirašė solfedžio mokytoja Rūta Naktintytė. Tėvai dar atkalbinėjo – vienuolikta klasė, egzaminai, gal neik. Bet aš nuėjau. Prieš tai dar pradėjau galvoti – kas tas folkloras yra? Gal tam etnografiniam ansambly reiks kažką padainuoti, gal bus kažkokie stojamieji egzaminai ar koks patikrinimas? Pasiėmiau iš tėvelių spintos kažkurį Juškų tomą, pradėjau vartyti, pasirinkau dainą, bet sunkiai ją supratau – melodija dar kažkaip įstrigo, o teksto niekaip negaliu „sukišt“, toks svetimas, simbolika nieko nesakanti. Iki galo dainos taip ir neišmokusi nuėjau į tą repeticiją. Aišku, nebuvo jokių stojamųjų. Tiesiog pradėjom su vadovu Kazimieru Kalibatu po

truputį dainuot, ir taip nuo čiurlioniukų folkloro ansamblio, 1979 metais prasidėjo mano folklorinė veikla. Visa tai vyko kartu su folkloro pakilimu. Varvinom seilę žiūrėdami, kaip ten „Visiukai“ (folkloro ansamblis „Visi“ – S. V.) dainuoja, eidavom į jų koncertus. Atsimenu, kaip sukrėtė „Visiukų“ pasirodymas, kai jie grįžę iš pirmosios ekspedicijos Žemaitijoje dainavo tokiais grubiais balsais. Iš tikrųjų tai atrodė kažkas visiškai kitoniško, nei mes buvom girdėję iki tol.

Paskui jau prasidėjo ir mano ekspedicijos. Mokantis pirmam akademijos kurse buvo tokia netikra ekspedicija: mano dėstytoja Laima Burkšaitienė pasiūlė vykti į Dzūkiją, ji su marcinkoniškiu Juozu Averka važiavo į Ašąšnykus ir Kabelius užrašyti poros dainininkių. Tai ir buvo mano pirmoji pažintis su dzūkų dainininkėm kaimiškoj aplinkoj. O jau vasarą su akademijos studentais vykom į Suvalkiją, paskui su čiurlioniukais į Marcinkonis, į Merkinę.

Ar teko ką nors paaukoti, kažko atsisakyti, kad būtum folkloras imtų viršų ir etnomuzikologija taptų profesija?

E. V.: Galima sakyti, kad paaukojau altisto karjerą. Paskutiniai mano artistinio gyvenimo epizodai susiję su Andriumi ir Virgilijumi Vasiliauskais (Andrius – pianistas, Virgilijus violončelininkas) ir smuikininku Rimvydu Kavaliausku, su Jonu Tankevičiumi. Griežėm fortėpjoninius kvartetus – Brahmsą, ruošėmės ir Schumanną, Richardą Straussą atlikti, pavažinėjom po Lietuvą. Ryški buvo ir Naujosios muzikos ansamblio, kuriam vadovavo Šarūnas Nakas, patirtis. Daug kompozitorių rašė specialiai šiam ansamblui: Bronius Kutavičius, Osvaldas Balakauskas, Algirdas Martinaitis, Rytis Mažulis ir kiti. Paskutinis savo kūrinį šiam ansamblui parašė Arvydas Malcys. Bet po truputį baigėsi mano altisto karjera. Vis dėlto nemanau, kad aš ją paaukojau. Žvelgdamas atgal suprantu, kad hobiui stiprėjant ir tapus svarbesniam už atlikėjo profesiją jis ir tapo mano profesija. Nors altą ir dabar turiu, pagroju kartais.

Konferencijos akimirka. Skirmantė Valiulytė, Daiva Vyčinionė ir Evaldas Vyčinas

Daiva ir Evaldas Vyčiniai

V. BRAZIŪNO NUOTR.

D. R.-V.: Tikrai nesijaučiu kažką paaukojusi. Studijavau vienintelė tarp muzikologų, kaip ir daugelis mūsų, vyresniųjų kartos. Visada buvau kitoniška, balta varna. Kadangi tuo metu jaučiau viso folkloro konteksto didžiulį badą (iš visų dėstomų dalykų tik vienintelis liaudies kūrybos kursas buvo susijęs su etnine kultūra, jį dėstė Laima Burkšaitienė), tai lanksčiau absoliučiai po visas konferencijas – archeologų, kalbininkų. Porą kartų buvo atvykusi Marija Gimbutienė, klausiau jos paskaitų. Kadangi savo metu visą kontekstą teko susigraibyti pačiai, tai sulig Lietuvos nepriklausomybe puikiai suvokiau, kad LMTA turi rasti tokia katedra, nuo muzikologų katedros besiskirianti domėjimosi kontekstu, vedančiu į kitas platumas. Su didžiuliu džiaugsmu sutikau etnomuzikologijos specialybės įtvirtinimą.

Paminėjote Gimbutienę ir iškart kyla klausimas – kas jūsų gyvenime buvo ryškiausios asmenybės, paveikusios pasirinkimus, norą kažką kurti, kažko imtis?

E. V.: Esu daug ką sutikęs savo gyvenime, kad ir ekspedicijose. Antai Norbertas Vėlius – su juo labai daug ir bendravom, ir bendrus projektus kūrėm. Donatas Sauka – su juo ir paskaitose teko susitikti. Buvo daug ryškių pateikėjų, dainininkų, pas kuriuos kelis kartus važiuota. Atminty labai ryškiai išnyra Jonas Stankevičius. Labai smagus žmogus buvo, mielai mane priimdavo. Užtrukdavom ilgiausiai. Visus jam žinomus kūrinius turėjom išgroti, tai kokias tris valandas vyko lyg koks *jam session*. Įdomus buvo jo muzikavimas.

Žinoma, labai svarbūs ir mano mokytojai. Kad ir Saulius Sondecis (kurio nelabai mėgau) – auklėjo, formavo, net ir kelionėse. Jo metodas buvo ne auklėti, o tiesiog pasiūnekėti. Mano specialybės pedagogas konservatorijoje buvo Petras Radzevičius. Bet pats pagrindinis mano mokytojas, dar mokykloje, – tai Tadas Šernas. Eidavau į pamokas pas jį butan. Kartais net pristatydavo mane vaikų dabant. Ir taip vat: baigdavosi pamoka, tai dar pasiūlo – gal paklausom kokią plokštelę? Ir klausom, ir diskutuojam... Bendravom ir po mokyklos baigimo. Susitikęs klausdavo, kaip sekasi, atėidavo į mano koncertus. Tadas Šernas buvo tikrasis mano mokytojas!

D. R.-V.: Marija Gimbutienė man buvo vienas iš šviesulių. Puikiai prisimenu, kaip po specialiai jai surengto nedidelio koncerto Vilniaus universiteto Teatro salėje žymioji archeomilogė kiekvienai giedotojai paspaudė ranką, sakydama, kad pirmą kartą girdėjusi gyvai giedant sutartines: „Sutartinės – tai tikros senosios Europos giesmės!“ Tuomet šio susitikimo nesureikšminau, bet dabar manau, kad tai buvo tarsi paskatinimas tyrinėti sutartines, lyg simbolinis Gimbutienės palaiminimas.

Taip pat prisimenu šviesias Vėliaus, Saukos asmenybes. Pastarasis buvo ir vienas iš mano disertacijos oponentų. Esu jam labai dėkinga už išsamų įvertinimą. Bet labiausiai iš visų mokslo srities žmonių esu dėkinga savo dėstytojai Laimai Burkšaitienei, ji mane tiesiog pastūmėjo link sutartinių. Baigus mokslus Burkšaitienė man padovanojo Slaviūno rinkinio, išleisto rusų kalba (tokio neturėjau, tai buvo papildyta lietuviško rinkinio versija), kopiją su ranka įrašytu palinkėjimu – iminti sutartinių paslaptis. Po šiai dienai tas paslaptis mėginu iminti, ir vis naujų temų atrandu.

Kitas labai ryškus žmogus buvo tuometiniame Leningrade dirbęs profesorius Izalijus Zemcovskis. Pas jį mes dviese su Zita Kelmickaitė papuolėm į aspirantūrą. Tai buvo išminčius, galintis patarti visais gyvenimo klausimais. Aišku, nedaug tekdavo su juo bendrauti, bet būdavo tikra šventė, kai jis atėidavo į folkloro sektorių ir galėdavo tau skirti valandą ar pusantros, ir tada šnekiesi įvairiausiom temom, nuo sveikatos iki mokslo darbo. Jis, pamatęs, kad aš vis blaškausi tarp mokslo ir praktinės veiklos, sykį per gimtadienį man dovanojo tokį mažą atviruką (saugau lig šiol) su įrašu: „Daive, s poželanijem sosredotočitsia nad glavnom“ („Dai-vai, linkėdamas susitelkti į tai, kas svarbiausia“). Vėliau daug kartų su juo vis aptardavom, kas yra svarbiausia. Aš jam išaiškinau, kad nenoriu būti sausa mokslininkė, kad man labai svarbu ir koncertinė veikla, kad ji papildo, sukelia naujų įžvalgų. Ir kaip tik prieš keletą metų Peterburge vyko folkloro konferencija, kurioje skaičiau pranešimą apie muzikuojantį etnomuzikologą. Štai tada Zemcovskis visiems akcentavo, kad ėmiausi labai geros krypties, labai gražiai tai įvertino ir net įdėjo į savo pranešimą kažkokią mano citatą.

NUKELTA Į 5 PSL.

Pabėgti nuo kitų suprojektuoto savęs

„Edžio pabaiga“ Jaunimo teatre

VIKTORIJA SINICYN

Sakydama, kad skurdą kvaila romantizuoti, netarsiu nieko naujo. Tačiau stebėtina, kaip lengva tarp visų sėkmės istorijų užmiršti tamsiąją pusę, kurioje taip pat gyvena žmonės. Skurdas – purvinas, riebaluotas, įkyraus, visur prasiskverbiančio kvapo, įkalinantis pavienius žmones, šeimas, gimines ir kartas. Šis dusinantis skurdas su jėga prasi-veržia jau kelerius metus prancūzų literatūros pirmose eilėse įsitvirtinusio jauno rašytojo Édouardo Louis knygoje. Jo raštų kalba paprasta, bet tokia sodri, kad skaitydamas pats jautiesi įstrigęs nešvariais patalais uždengtame lovyje. Louis autofikcija neturi filtro, viskas padėta prieš akis – provincijos skurdas, alinantis darbas, alkoholio liūnas, smurtas, fizinis ir psichologinis kitokio žmogaus žeminimas. Duoną ir žaidimus kaime atstoja butelis anyžinės, televizorius ir apkalbos.

Nenuostabu, kad toks atviras aštrių temų pozicionavimas patraukia ir šiuolaikinio Europos teatro kūrėjus. Net dviejų Louis autobiografinių fikcijų ėmėsi režisierius Thomas Ostermeieris, o režisierius Milo Rau kartu su Louis sukūrė bendrą teatrinį projektą „Tardymas“ (2021). Praėjusį sezoną jaunojo prancūzų autoriaus literatūrinės kūrybos sulaukėme ir mūsų teatre. Lietuvos nacionaliniame dramos teatre režisierius Antanas Obcarskas pastatė monospektaklį su aktoriumi Gediminu Rimeika „Kas nužudė mano tėvą“.

Matas Sigliukas spektaklyje „Edžio pabaiga“

E. PAULAUŠKO NUOTRAUKOS

Pavadinimas ne veltui be klaustuko gale – taip rašytojas pažymi socialines neteisybes, lėmusias jo tėvo nuopuolį. Šį rudenį Jaunimo teatre Naubertas Jasinskas režisavo pirmuoju Louis romanu paremtą spektaklį „Edžio pabaiga“ (premjera spalio 21, 22 d.), jo dramaturgiją kūrė Maksymas Teterukas.

Sąsajos tarp rašytojo kūrybos ir jo biografijos šiuo atveju svarbios, nes Louis savo literatūrinę misiją supranta kaip socialinį ar net politinį projektą, kurio pagrindas – jo paties patirtos skriaudos ir užribyje paliktų žmonių gyvenimas. Taigi „Edžio pabaiga“ – tai juodo etapo uždanga, išsilaisvinimas iš slegiančios praeities, atsisveikinimas su toksiška aplinka, kurios randai viduje išliks iki pabaigos. Tėvų duotas vardas Eddy Bellegueule nusimetamas kaip pažeista oda ir su ja susijęs senasis gyvenimas. Rašytojas pasikeičia vardą, vildamasis naujos pradžios.

Jasinsko spektaklyje susitelkiama į žmogaus išsilaisvinimą iš gniaužtų, kuriuose jis įkalintas taip seniai, kiek tik save atsimena. Kai žmogui kalama, kad „su tavimi kažkas negerai“, liūdniausia, jog galų gale jis tuo įtiki. Tada bando išgyti nuo to, kas net nėra liga, – nuo savęs paties. Sulaižyti aktorių plaukai nurodo į smerkimą bet ko, kas atrodo kitaip. Edis atrodo kitaip. Jo išsitaršiusios, lengvai krintančios garbanos – vidinės sumaišties atspindys.

Scenoje kuriama reminiscencinė žmogaus išklotinė. Aktoriai Jovita Jankelaitytė ir Matas Dirginčius pasakoja nemalonus Edžio vaikystės ir paauglystės patirtis. Aktoriaus Mato Sigliuko veikėjas – tai Edis iš kūno ir kraujo, jautrios, jo aplinkai nebūdingos pajautos žmogus. Lyginant su kitais, jis, regis, net nevaikšto, o tiesiog sklendžia – toks grakštus ir plastiškas jo judėjimas. Ir kalba jis su didesniu prasmės krūviu nei kiti. Skersai išilgai

Jovita Jankelaitytė, Matas Dirginčius ir Matas Sigliukas spektaklyje „Edžio pabaiga“

permąstydamas savo būvį jis vientelis yra dabartyje, o jį supantys aktoriai – tarsi jo praeities aidai. Balso raiška tampa lemiamu vaidmens kūrimo įrankiu aktorei Viktorijai Kuodytei. Edžio motiną ji kuria suirzusia nualintos moters intonacija, garsiai reiškiančia nepasitenkinimą griūvančiais namais, sūnumi ir apskritai taip sumautai susiklosčiusiu gyvenimu.

Spektaklio estetika, apipavidalinta scenografės Sigitos Šimkūnaitės, šviesos dailininko Dainiaus Urbonio ir kostiumų dailininkės Sandros Straukaitės, švelniai rožiniu tonu panardina į išsvajoto geresnio pasaulio prieblاندą. Kamerinė „Salės 99“ erdvė, glaudžiai susaistanti žiūrovą su nedidelės scenos vyksmu, ir čia pat „tekan-tis“ Edžio judėjimas (judesio konsultantė Agnietė Lisičkinaitė) kuria apdūjusios iliuzijos įspūdį.

Skaudulių apnuoginimas pasirodo esantis tik kelionė

prisiminimais. Dirginčiaus Édouardas ir Sigliuko Edis – du atskiri žmonės, partneriai, besisvečiuojantys pas Kuodytės vaidinamą leidėją. Šiame spektaklyje Kuodytė ryškiai sužiba kurdama du skirtingus portretus – balsinį, prisiminimuose glūdintį motinos, ir manieringą, stiprios, nuo nieko nepriklausomos verslininkės. Ji nustato kultūros diagnozę: „Pink Floyd’ų“ nebėra, Godard’as mirė – liūdna. Kaip ir dėl to, kad kartais stengiantis pažinti spektaklį viršų ima apie jį susikurta asmeninė fantazija, o ne žiniasklaidoje pateiktas sumanymo pristatymas. Užtat finalinė „Edžio pabaigos“ scena, gėstančios šviesos leidžia tame miraže užsilikti.

Spektaklis „Edžio pabaiga“ ištis gražus žiūrėti, panardinantis į save, įdomus apmąstyti ir viliojantis pažinti. Tad tekstą ir palieku kaip švelnų prisilietimą prie šio apgaulingai sapniško sceninio mikropasaulio su žaizdotu vidumi.

ATKELTA IŠ 4 PSL.

Muzikuojantis etnomuzikologas. Ar šiuo amplua bendradarbiaudami su kompozitoriais esate patyrę ribinių situacijų, kai sakėte – ne, šito mes nedarysim, taip būt negali, reikia kažkaip kitaip? Ar yra kilę sveikų kūrybinių konfliktų?

D. R.-V.: Bendradarbiauti siūlančių kompozitorių visų pirma paklausdavau – kodėl jūs mus kviečiate? Juk mūsų dainavimas yra tam tikros rūšies, galima kalbėti net ir apie kažkokį netemperuotą derinimą, apie dainavimą savitais balso tembrais – ar tai tinka? Juk jeigu kompozitorius parašo kažką pirmos oktavos viršuje arba antroje oktauvoje, tai aišku, kad tada prapuola sutartinės skambesio ypatumas, nebelineka tembrų savitumo. Pamenu tokį konfliktą su Linu Rimša ir Linu Paulauskiu, kai mus pasikvietė atlikti jų kūrinių „Sutartinės Party“ (užsakytas Berlyno šiuolaikinės muzikos festivalio

„MaerzMusik-2003“ giedotojų grupei „Trys keturiose“, kuri ten atliko ir autentiškas sutartines, ir kitų kompozitorių – Algirdo Martinaičio ir Antano Jasenkos – kūrinius). Paleidžia savo elektroninę muziką, fone skamba kažkokia mūsų sutartinė, įklijuota iš CD, ir sako – giedokit. Pradėjom giedot, klausydamosi viena kitos, ir nebegirdim vadinamojo bito (dūžio), išklystam iš ritmo, bandom dar sykį – ir vėl tas pats. Jiems pasirodė, kad ritmo neįmanoma, o mums didžiausias stresas, kad mes vietoj sukimosi savo muzikos ratu ir palaipsnio įsivažiavimo turim taikytis prie kompiuterinių garsų, prie „neklįstančio“ ritmo. Keletas repetacijų buvo tarsi dviejų stovyklų kova, kai gailėjomės, kad sutikome dalyvauti tokiam projekte, bet paskui apsipratom ir viskas po truputį apsiglaistė.

Kalbant apie tradicijas ir inovacijas iš karto prisimena jūsų pačių mėginimai prikelti naujam gyvenimui tai, kas dažnu atveju tebuvo likę rašytiniuose šaltiniuose. Ypač Evaldas yra

atkreipęs visų dėmesį savo drąsiom etninės muzikos ir instrumentų rekonstrukcijom. Kaip šaudavo į galvą imtis senų dainų ir atlikti jas kitaip, prikelti senuosius instrumentus? Ir kaip šiandien vertinate tolesnes etninės muzikos gyvavimo perspektyvas?

E. V.: Kažkas yra pasakęs, kad tradicija – tai upė, kurią reikia perbristi. Jeigu tradicijos nepažįsti, tai geriau ton upėn ir nebrisk. Rekonstrukcija ateina per tradicijos pažinimą. Pavyzdžiui, keldavau klausimą, kodėl kanklėmis skambinti reikia tikrai mažore. Užrašė taip, sakykim, Abromavičius. Bet pačios pirmos melodijos, užrašytos Adolfo Sabaliausko, juk yra minorinės. Paskambinau minoriškai, po to padainavau dainą toje pačioje tonacijoje – viskas kaip ant delno. Tiesiog reikia žinoti savo tradiciją. Reikia atsiversti Sabaliauską, Stasį Paliulį ir visus kitus šaltinius. Kitas klausimas – o kodėl negali būti harmoninio minoro? Kodėl negali būti miksolydinės dermės? Ir t.t.

Imdamasis tų dermių per vieną koncertą kankles derinau kokius šešis kartus ir perėjome daug tonacijų. Per tai atsiskleidžia tonacijų, dermių grožis! Aišku, kaip ir su smuiku, tenka prisukti kuoliukus, tenka pavargt. O vargt mažai kas nori, todėl ir skambina vienoj tonacijoje.

D. R.-V.: Per mažai laiko tam, nespėja. O ir publika nebe ta, netveria ilgai derinimų klausytis.

E. V.: Vat ne ta publika, įsivaizduojat? Susirenka kokie 300 dalyvių instrumentinė stovyklon, ir neįdomu, nieiško, neklauso. Savo metu esu daug kartų ir vienas, ir su „Visi“ ansambliu po pusantros valandos koncertavęs. Žmonės tu-rėjo laiko, klausėsi, dėmesingi buvo. Dabar jau tas beveik neįmanoma, nebent savų rate.

D. R.-V.: Dar norėčiau atkreipti dėmesį, kad rekonstruoti dainą tik pagal užrašytas natas labai sudėtinga. Folkloristai žino, ką reiškia iš natų išmokti dainuoti ir padainuoti taip, kad ta daina paliktų gyva, kad nuskambėtų. Kai su „Visi“ pradėjom mokytis Simono Stanevičiaus

dainų (buvome paprašyti įdainuoti visas 1829 m. rinkinio „Dainos žemaičių“ dainas naujam faksimiliniam leidimui), kurį laiką jos visiškai „nekibo“ – kažkokios pauzės, dainuojai, ir jokio malonumo. Gal metus, gal ir daugiau dainavom, kol galų gale radom, į ką remtis, kaip dainuot. Ir jei palygintume mūsų CD įrašytas dainas su Stanevičiaus natomis, tai jos skiriasi kaip diena ir naktis. Tą patį galima kalbėti ir apie Juškų ar Rėzos dainas.

Jūsų jubiliejams skirtos mokslinės konferencijos tema yra „Sutartinė dviejų: sutarti, pri-tarti, užtarti“. Ar judu, kaip šeimyninis duetas, turite ko-kią dainą, kuri yra pati bran-giausia, sutariman nardinanti, kurią čia pat galėtumėt sykiu užtraukti?

D. R.-V.: Vienos turbūt nėra.
E. V.: Gal aukštaitišką?

Ir abu užtraukia „Aušta aušrela zariuoja“. Belieka jubiliatams linkėti skambių dainų, skalsių darbų, tarpusavio sutarimo ir bendraminčių pritarimo.

Mums nelemta pasveikti?

Jokūbo Brazio „Equus“ Lietuvos nacionaliniame dramos teatre

INGRIDA RAGELSKIENĖ

Kiekvienas apsilankymas atnaujintoje Lietuvos nacionalinio dramos teatro (LNDT) Mažojoje salėje nuteikia viltingai. Net galima būtų teigti, kad čia po truputį įsitvirtina sveika meninio, teatrinio eksperimento dvasia. Man patinka ilgas, meditatyvus kopimas laiptais, jauki koridorių pilkuma, mažliai įrėminanti Mažąją salę, – pats ėjimas į spektaklį tampa panašus į vienišos *žmogųstelės* klajonę tuneliais ir latakais link pažadėtosios Gralio taurės. Nors greičiausiai tokiems apmąstymams galėjo nuteikti naujausio Jokūbo Brazio spektaklio premjera LNDT – jaunas režisierius pasiryžo šturmuoti jau klasika tapusią britų dramaturgo Peterio Shafferio „perinamojo amžiaus kančių dramą“ „Equus“. Spektaklį žiūrėjau spalio 22 dieną. Kadangi mūsų sudėtingais laikais bet koks neatsargiai kritiko paleistas žodis gali jam akmeniui į dantis grįžti, šį kartą pasistengsiu į „Equus“ pažvelgti pro gana pozityvios analizės prizmę.

Taigi trys „taip“, dėl kurių turėtumėte surizikuoti palypėti tais keliasdešimčia laiptelių aukščiau dangaus į Mažojoje salėje lizdą susisukusį Brazio „Equus“. Esminė ir apčiuopiamiausia šio spektaklio vertė – nuostabi, didinga, į teatrinės amžinybės analus įrašyta dramaturgija. 1973 m. Londono teatrinį pasaulį supurčiusi ir tebepurtanti Shafferio drama yra retas šiuolaikinio teatro reiškiny, vis dar surenkantis pilnas sales žiūrovų, teatre besiilginčių būtent aukščiausios prabos literatūrinės kokybės. Antras premjeros plusas – pagaliau LNDT scenoje matoma harmoninga aktorių kartų pusiausvyra. Regis, tiek nedaug reikėjo – į teatrą

įleisti gryo, jauno kūrybinio deguonies: aktoriai Džiugas Grinys, Gerda Čiuraitė ir Laurynas Jurgelis tapo idealia, ypatingu psichofiziniu plastiškumu pasižyminčia menine medžiaga, iš kurios ir nulipdytas esminis spektaklio ideologinis konstruktas. Matant, kaip tiksliai jaunieji aktoriai dirba ansamblyje su LNDT scenos grandais, kokių naujų spalvų ir niuansų prisipildė virtuoziška aktorių partnerystė – spektaklyje itin svarbūs tampa aktorių duetai, – galima teigti, kad LNDT pagaliau tapo gyvu ir atsinaujinančiu teatru.

Trečias, ko gero, esmingiausias „Equus“, o gal ir viso šio Lietuvos rudens teatro sezono plusas – režisierius Jokūbas Brazys. Man patinka skaityti šio menininko priešpremierinius interviu, juose daug šviesos ir kažkokio vaikiško tikėjimo mumis – žiūrovais, bendrapiliečiais, teatro bendruomenės nariais. Keista, kad tuose interviu deklaruojami teiginiai, idėjos, meninės erezijos dažniausiai virsta tikra, apčiuopiama teatrine realybe. Gal niekada neturėsiu galimybės gyvai to paliudyti jaunam menininkui, tai naudodamasi proga turiu prisipažinti: man Brazio kuriamas teatras atrodo labai reikalingas ir šiuo metu aktualus. Sugalvojau net tokį apibrėžimą – „magiškasis psicho(pato)logizmas“, maždaug tokiu turiniu ir idėjine esme šiuo metu yra įkrautas Brazio kuriamas teatras. Sakote, kad magija ir psichologija – nesuderinama kaip vanduo ir aliejus? Anaipol, tereikia dažniau išėiti pasivaikščioti po Lietuvos miestų gatves, laukus – dieną, naktį, ryte atsisėsti ant suoloio šalia atsitiktinio pakeleivio, ir aliejus susiplaks su vandeniu.

Jei paklaustumėte, ar yra Brazio spektaklyje minusų, neneigčiau, kad abejonių sukėlė darbas

su literatūrine medžiaga, ganėtinai radikalus pjesės kupiūravimas – po jo režisierius nebepaliko dramaturgo dovanotos teisės personažams ir žiūrovams atsibusti po psichozės ir tiesiog elementariai, žmogiškai banaliai, žingsnis po žingsnio pasveikti pagrindiniam herojui Alenui Strengui. Kelčiau klausimą ir dėl netolygių proporcijų tarp pirmo ir antro veiksmo: užsitęsęs pirmas veiksmas, pasibaigęs nuogo nukryžiuotojo ekspozicija, gana smarkiai atpurė dalį žiūrovų ir paskatino nebegrįžti į salę, nes tarsi jau ir nebeaišku, ko dar galima laukti iš šio zovada lekiančio „Equus“... Bet tai labiau technikos, amato dalykai.

Be to, nerimą kelia perdėtas jauno režisieriaus prisirišimas prie mokytojo tematinių, meninių tiesų, net savotiška užsitęsusi diskusija su didžiuoju tautinės scenos metru. Turiu galvoje debiutinę Brazio „Žuvėdrą“, labai aštriai komunikavusią su jo pedagogo, režisieriaus Oskaro Koršunovo kurtą „Žuvėdra“. Šiuo atveju mokinio „Equus“ yra tam tikra Koršunovo spektaklio „Kankinys“ pagal Mariuso von Mayenburgą pjesę parafrazė. Manau, yra juntamas temų ir meninių priemonių panašumas, net savotiškas erdvinis konfliktas, aistringa mokinio ir mokytojo diskusija apie tikėjimo tiesas. Bet kiek tai vis dar tikslinga?

Spektaklis „Equus“ ištikimas Shafferio dramai, su nuogu, nervus supurtančiu atvirumu pasakojančiai tragišką istoriją apie vienišą, sergantį jaunuolį Aleną Strengą – jauną žmogų, suluošintą pasaulio ir savaip jam už tai kersįjantį. Kadaisė pjesės veikėjas psichiatras Martinas Daisartas tapo vienu ryškiausių ir žmogiškai patraukliausių šiuolaikinio teatro herojų, išskiriančiu dideliu, gal net perdėtu pareigos jausmu ir atsakomybe už

Džiugas Grinys ir Dalia Michelevičiūtė spektaklyje „Equus“

Povilas Budrys ir Neringa Bulotaitė spektaklyje „Equus“

D. MATVEJEVO NUOTRAUKOS

viską, kas vyksta aplinkui. Klasikiniuose sceniniuose pastatymuose ir, tarkim, 1977 m. filme šių dviejų herojų – jaunuolio Aleno ir psichiatro – akistata, jų susiliejimas–atstūmimas sukūrė nepakartojamą duetą, kerintį ir jaudinantį, su atsiveriančiomis neišsemiamomis psichologinėmis gelmėmis.

Brazio pastatyme šis pagrindinių herojų duetas nebėra esminis, dramatismas, įtampa tarp dviejų personažų meistriškai nukenksminama, apgalvotai dozuojant dramatinės įtampas, konfliktus, psichologines akistatas tarp visų personažų. Net sakyčiau, kad svarbesnės nei Dainiaus Gavenonio vaidinamo psichiatro tampa religinio kvaitulio apstėtos motinos (Dalia Michelevičiūtė) ir arklininko (Povilas Budrys) personažų plėtojimosi linijos. Daugiausia malkų į „magiškojo

psicho(pata)logizmo“ aukurą su-meta būtent Michelevičiūtės vaidinama Dora Streng, kažkuriuo metu drąsiai pačiumpanti veiksmo vadeles į savo plienines profesionalės rankas ir užkurianti tikrą titaniškų aistrų draskomos motinos *Danse macabre* – atsivertimo, sielos sanacijos, dvasinio gijimo ir meilės link. Stulbinanti spektaklio herojės paralelė su šios puikios aktorės romia, religinga lietuviškos šeimos madona, suvaidinta režisieriaus Emilio Vėlyvio filme „Piktųjų karta“. Lyg pagaliau būtų atėjęs metas stipriausiems mūsų teatro grandams įkvėpti ugnies ir kraujo tvaiko prisigėrusios tiesos bei riktelėti iš visos metų metus gniuždytos, slėgtos *Angry young men* (piktų jaunuolių) vaikų kartos sielos – „Zovada pirmyn!“

Mėlyni jaunikiai

Publikacija feisbuko paskyroje, rugsėjo 29 d.

DARJA SERENKO

Grįžę iš karo, negyvi mėlyni jaunikiai iš Rusijos amžiams atgula į savo jaunųjų lovas. Jie guli švariuose pataluose kaip karste, ir moterys greta jų, dar gyvos, guli kaip karste, ir visi žmonės iš kiekvieno blokinio daugiabučio guli kaip karste. Liaudyje net užgimė priežodis „namie ir kare kaip karste“. Baisu dabar gyventi, o mirti dar baisiau.

Ir jaunikiai dabar baisūs. Ne tik mėlyni ir dvokia kaip skerdykloje, kiekvienas dar ir luošas savaip: vienų žarnos išvirtusios, kitų pusė veido sukepė ir ištižo, dar kiti neturi abiejų kojų. Sunku tokius mylėti,

bet ir laidoti ne ką lengviau. Moterys dūsauja ir gulasi su jais, stengdamosi neparodyti šleikštulio, gaila jų. Neliko jau nei jėgų, nei ašarų, už ką žuvo – neaišku, ar mylėjo – nepaklausi, neprisiminsi. Jaunikiai dabar nekalbūs, kas dar turi pirštus – gali tik tyliai rodyti jais kažką. Neseniai vienas toks sėdėjo prasižiojęs ir į burną sau kaišiojo. Jaunoji pamanė, kad valgyti prašo, padėjo jam po išpurtusiu liežuviu piene išmirkytos duonos gabaliuką, o nekramtyta duona ėmė ir iškrito iš burnos.

Anam sviete ypatingai neužsidirbsi, todėl vestuvėms dabar taupo iš šalpos pakasynoms. Kažkokios išmokos, kompensacijos laša po truputį, gyventi galima. Dar

viena pora – miręs ir gyva – greitai sušoks sykiu vestuves ir šermenis, kad nereikėtų dukart mokėti. Pirma reikia jaunikį apraudoti, o tada jau galima ir jaunuosius sveikinti. Jaunoji – kartu ir našlė, todėl jos rūbas ypatingas: suknelė balta, o nuometas juodas. O jaunikiui tiks tėvo kostiumas, tėvas dar Čėčenijoje ant minos užmynė, o dabar ir sūnui kostiumas kaip tik, visa šeima didžiuojasi.

Tiesa, pirmą vestuvių naktį jaunosioms baisu likti su savo jaunikiais. Žmogus silpnas, sunku gyvam geisti negyvo. Tarsi jam, kadaise gyvam, būtų neištikima su juo pačiu, dabar mirusiu. Lyg du skirtingi žmonės – gyvas ir negyvas. Ir rinktis iš jų nebegalima.

Kovo mėn. grafitis, Rusija. Iš antropologės Aleksandros Archipovos tinklaraščio

Žinoma, moterys norėtų gyvų. Su jais būtų taip gera bučiuotis po žydinčia obelimi gegužės pradžioje. Arba taupyti kelionei prie jūros. Arba, grįžtant iš darbo, gerti arbatą su bandelėmis prie kiosko. Arba, per pirmą nėštumą, išsiųsti juos į naktinę krautuvę kilkių su pomidorų padažu. Naktimis, gulėdamos šalia savo nerangių negyvelių, jos svajoja apie gyvus. Dievas joms teisėjas.

Darja Serenko, g. 1993 m., poetė, menininkė, aktyvistė. Nuo 2016 m. reguliariai rengia menines protesto akcijas. Karui prasidėjus kartu su bendramintėmis sukūrė ir koordinuoja „Feministinio antikarinio pasipriešinimo“ tinklą. Buvo priversta išvykti iš Rusijos.

PASIŪLĖ IR IŠVERTĖ
NATALIJA ARLAUSKAITĖ

Kiek prodiuseris yra ir kūrėjas?

Pokalbis su teatro prodiusere Rusne Kregždaite

IGNAS ZALIECKAS

Rusnė Kregždaitė – teatro prodiuserė, teatro ir kultūros edukacijos projektų vadovė, įkūrusi Meno ir mokslo laboratoriją (MMLAB) ir jai vadovaujanti. Prodiusavo tokius MMLAB spektaklius kaip „Gyvuliai“ (rež. Goda Simonaitytė, 2022), „Pasakų parkas“ (rež. Gediminas Rimeika, 2022), „Šokis objektui ir vaikui“ (choreografė Greta Grinevičiūtė, 2021), „Brilijant advenčers“ (rež. Rimeika, 2021), „Miražas“ (rež. Paulius Markevičius, 2020), „Errorai“ (rež. Markevičius, 2018) ir kt.

Koks šiandien yra Lietuvos teatro prodiusavimas? Ar jau susiformavo jo kryptys?

Svarbu pradėti nuo sąvokų. Tarkim, kine aišku, kas yra prodiuseris ir kuo jis skiriasi nuo vadybininko. Lietuvos teatre abi šios veiklos vis dar tapatinamos, manoma, kad joms priklauso tapachios funkcijos. Vis dėlto tarp jų yra skirtumas. Dažniausiai prodiuseris į projektą atneša finansavimą, taip pat kartais visiškai, o kartais iš dalies inicijuoja kūrybinį procesą, pasirinkdamas medžiagą, siūlydamas ją režisieriui, formuodamas repertuarą ir pan.

Prodiusavimas kinta, kultūros sektoriuje prodiuseriai rodo vis daugiau iniciatyvos, siūlo naujas idėjas. Galima matyti ryškas prodiuserių asmenybes, pavyzdžiui, tokias kaip Ana Ablamonova, kartu su prodiuserine kompanija „Operomanija“ inicijuojanti kūrybinius procesus ir apibrėžianti aiškią savo darbo kryptį. Šiame kontekste svarbu paminėti ir Gintarės Masteikaitės organizuojamus festivalius „Naujasis Baltijos šokis“ bei „ConTempo“, taip pat Godą Giedraitytę ir jos darbą Klaipėdos festivalyje „Plartforma“, Šeiko šokio teatre bei regionuose vykdomą meno sklaidą. Kadangi idėjos siūlomos ne vien iš menininkų pusės,

Rusnė Kregždaitė

svarbu kelti klausimą, kiek prodiuseris yra ir kūrėjas.

Prodiusavimas nėra pirmaplanė veikla, ji veikia užkulisinė, bet pastaruoju metu ir prodiuseriai tapo labiau matomi. Suprantama, kad pristatant kūrinį pirmiausia pažymima kūrybinė komanda – režisierius, aktoriai, scenografas, kostiumų dailininkas, kompozitorius ir kiti. Vis dėlto dabar prodiuserių pavardės vis dažniau atsiranda spektaklių programėlėse, o, pavyzdžiui, Scenos meno kritikų asociacija, skirianti „Meno rakto“ apdovanojimą, keletą pastarųjų metų jį įteikė būtent prodiuseriams.

Plėtojant prodiuserio sąvokos temą kyla klausimas – kokią įtaką jis ir jo darbo principai daro kūrybiniam procesui?

Tai kaskart skiriasi ir priklauso nuo kiekvieno kūrėjo. Kiekvienoje kūrybinėje komandoje turi būti nusibrėžtos labai aiškos ribos dėl atsakomybių ir įtakos atskiroms kūrybinio proceso dalims. Tarkim, kine prodiuserio pozicija yra labai aiški, jis turi daug sprendimo galios dėl atnešamų finansų ir projekto inicijavimo. Dažnai matomas skirtumas tarp galutinio montažo, kurį tvirtina prodiuseriai, ir vadamosios režisieriaus versijos (angl. *director's cut*), kai visa sprendimo galia priklauso tik režisieriui. Vis dėlto teatre ši atskirtis nėra tokia ryški. Galima prodiuserio įtaka yra kiekvienos komandos susitarimas.

Prodiuserio žvilgsnis platus, jis supranta meno sritį ir žinodamas vyraujančias tendencijas gali turėti nuomonę apie įvairius kūrybinio proceso elementus, juos apžvelgti bei pateikti įžvalgų apie kūrinį. Tačiau, nepaisant to, režisieriaus ir kūrybinės komandos sprendimai, mano nuomone, visada laikomi svarbesniais.

Kokia yra jūsų, kaip prodiuserės, teatro vizija? Ar ją atliepia jūsų veikla Meno ir mokslo laboratorijoje?

Meno ir mokslo laboratorijos teatro viziją kuriame kartu su teatro meno vadovu Pauliumi Markevičiumi. Kartais idėjas siūlau aš, kartais jis. Mūsų atveju bendradarbiavimas tarp prodiuserio ir meno vadovo yra labai svarbus. Teatre einame eksperimento kryptimi, išmėginame tam tikrus elementus, temas, formas, kurias kūrėjai kitose terpėse ne visada gali sau leisti. Išoriniai stebėtojai galėtų atsakyti, kiek mūsų teatre matomas savitas braižas, nes vis atsiranda naujų krypčių, kurias išbandome. Eksperimento raktažodį visada motyvuojame ir argumentuojame tam tikra metodika. Kiekvienas bandymas yra tikslingas.

Taip pat man svarbu, kad daug dėmesio skirtume jauniesiems kūrėjams. MMLAB teatre režisūrinių kelių pradėjo Paulius Markevičius, pirmus savo choreografinius solo darbus sukūrė Greta Grinevičiūtė, taip pat aktorius Gediminas Rimeika pradėjo kurti kaip režisierius, o aktorė Goda Simonaitytė pristatė savo pjesę ir debiutavo kaip režisierė. Svarbu, kad jauniems menininkams sudaroma galimybė kurti savo darbus. Nuo pirmosios MMLAB premjeros praėjo jau šešeri metai, per šį laiką susiformavo savitas požiūris į teatrą. Tai svarbu ir čia jau esantiems žmonėms, ir tiems, kurie prisijungia prie komandos.

Kiek prodiuseris gali reflektuoti teatro virsmą pastarųjų

metų įvykių kontekste ir analizuoti, kaip būtų galima gerinti Lietuvos teatrų situaciją?

Prodiuseriai gali prisidėti prie pokyčio. Mes gerai matome bendrą scenos meno kontekstą. Stebime ne tik tai, kas vyksta Lietuvos teatre, bet ir Europoje bei pasaulyje. Todėl galime išvengti vyraujančias tendencijas ir nustatyti, kaip mūsų teatras atrodo bendrame kontekste, suvokti, kuo esame unikalūs. Vėlgi su kiekvienu darbu atsiranda vis kita strategija, dabar peržiūrime repertuarus, reflektuojame, kokių naujų temų galime pasiūlyti, ypač karo kontekste.

Per karantiną prodiuserių veikla buvo labai svarbi. Tuo metu reikėjo ieškoti naujų formų ir greitai prisitaikyti, kelti problemas politiniu lygmeniu, dėl to susiformavo ir aktyviai veikė Nevyriausybių scenos meno organizacijų asociacija. Turėjome sekti naujus kontekstus, stebėti, kokios naujos priemonės yra siūlomos. Teko dalyvauti daugelyje darbo grupių ir posėdžių, teikti įvairius pasiūlymus dėl naujų pagalbos scenos menininkams priemonių kūrimo ir taikymo.

Mano darbe vyravo kelios svarbios kryptys. Pirmiausia reikėjo suteikti pagalbą patiems menininkams, aiškinant situaciją, nurodant instrukcijas, kaip gauti stipendijas, išmokas ir kompensacijas. Tai buvo ypač svarbu nevyriausybinesse organizacijose dirbantiems kūrėjams. Kita svarbi strategijos formavimo dalis – veiklos performavimas. Pavyzdžiui, veiklos skaitmenizavimas, garso spektaklių kūrimas, kokybiškas spektaklių filmavimas bei instaliacijų MMLAB erdvėje inicijavimas. Pačioje pradžioje dar naiviai tikėjomės, kad viskas greit praeis, tačiau supratę situaciją kūrėme ilgalaikius planus ir naujus mechanizmus.

Turint mintyje šių metų sezoną ir ekonominę situaciją, ar manote, kad teatro laukia dar vieni sudėtingi metai?

Abejingų tikrai nepaliks 30-osioms prancūzų kompozitoriaus Olivier Messiaeno mirties metinėms skirtame koncerte „XX a. didieji: M.K. Čiurlionis ir O. Messiaen“ skambėsiantis nuostabaus grožio „Kvartetas laikų pabaigai“. Specialiai atlikti šio kūrinio į Lietuvą atvyksta vienas ryškiausių šių dienų violončelininkų Samas Lucasas (Australija, Vokietija). Jis muzikuos drauge su tarptautinį pripažinimą pelniusiais Lietuvos muzikais – pianistu Pauliumi Anderssonu, klarnetininku Rimvydu Savicku ir smuikininke Julija Ivanovaite.

Jubiliejinio festivalio žiūrovai taip pat turės galimybę išgirsti

Kai analizuoju 2008 metų krizę ir tai, kas tuo metu vyko kultūros sektoriuje, ryškėja keletas aspektų. Pirmiausia iškyla tai, kad vartotojas, numatydamas krizės poveikį ir laukiančius sunkumus, ima taupyti, atsisako ne pirmo būtinumo išlaidų. Šiuo atveju svarstoma, kaip teoriškai vartotojas turėtų reaguoti. Ar tai reiškia, kad jis išvis neis į teatrą ar jame lankysis rečiau? Kyla klausimas, ką jis rinksis – kokius kūrėjus, kokius teatrus ir kokius spektaklius. Antras ryškus bruožas: projektų finansavimo priklausomybė nuo kainų augimo ir infliacijos. Nevalstybinis sektorius yra stipriai priklausomas nuo projekcinio finansavimo. Pavyzdžiui, teikiamoje paraiškoje projekto biudžetas būna apskaičiuotas remiantis praėjusių metų kainomis, o mums jį reikės įgyvendinti ateinančiais metais. Per metus išryškėja infliacijos poveikis, ir tai reiškia, kad mūsų gautas finansavimas turės visai kitą perkamąją galią, o mums reikės įvykdyti tuos pačius įsipareigojimus. Tokiu atveju kyla klausimas, kaip spręsti šią problemą, iš kur gauti papildomų lėšų ir kaip plėtoti projektą. Taigi matome, kad žiūrovo vartojimo įpročių pokyčiai ir pats projekto įgyvendinimo klausimas išryškėja kaip esminiai sudėtingos ekonominės situacijos bruožai.

Dabar matomi tam tikri pokyčiai – Kultūros taryba leidžia didinti administracines išlaidas, planuojami įvairūs paketai, susiję su šildymo ir elektros kainų augimu. Iššūkių daugėja, jų kontekste bandome prognozuoti, su kokia situacija susidursime ateityje. Deja, mano prognozė pesimistinė – manau, kad teatrai mažins veiklos apimtį, atsižvelgdami į tai, kaip didėja sąnaudos ir kaip kinta lankomumas. Turėsime naujų išbandymų, tačiau kultūros sritis visada atranda kūrybinių sprendimų, kaip prie jų prisitaikyti.

Dėkoju už pokalbį.

Anonsai

M.K. Čiurlionio muzikos festivalis

Dvi lapkričio savaitės reprezentacinėse sostinėse salėse vyks X tarptautinis M.K. Čiurlionio muzikos festivalis. Fortepijono meno mylėtojų laukia net du ypatingi susitikimai. Atidarymo koncerte lapkričio 10-ąją skambins legendinis pianistas iš Prancūzijos Roger Muraro. Fenomenalia atlikimo technika pasižymintis muzikas parengė malonią staigmeną – keletą Čiurlionio kompozicijų. Uždarymo vakarą, lapkričio 23-ąją, pasirodymą surengs

pasaulinė žvaigždė iš JAV Kevinas Kenneris. Prestižinių P. Čaikovskio, F. Chopino, Van Cliburno ir Ginos Bachauer konkursų laureatas atliks nuostabią romantinės muzikos programą.

Kaip jau tapo įprasta, festivalio rengėjai žiūrovus vėl pradžiugins originaliu požiūriu į Čiurlionio kūrybą. Šįkart tai bus Gedimino Gelguto sukurta koncertinė programa „Ir tas kelias, kaip sapnas...“, kurioje jo kūryba susijungs su Čiurlionio muzikinio palikimo interpretacijomis bei improvizacijomis. Kompoziciją atliks Naujų idėjų kamerinis orkestras NIKO, saksofonininkas Petras Vyšniauskas, pianistė Aleksandra Žvirblytė ir choras „Pro Musica“.

Mėgstantiems vokalinę muziką – operos žvaigždžių fiesta. Vienas žinomiausių Lietuvos bosų Liudas Mikalauskas ir sopranas Vilija Kuprevičienė pirmą kartą drauge susitinka vienoje scenoje ir pristato romantizmo perlų kupiną programą.

Neįprastas, tačiau nepaprastai įdomus vakaras laukia programos „Reich. Gershwin. Amerika“ klausytojų, kuriems retai Lietuvoje skambintis amerikiečių kompozitorių kūrinius atliks perkusininkų Gunterio Freibergo ir Pavelo Giunterio duetas kartu su pianistu Pauliumi Anderssonu ir pirmą kartą mūsų šalyje viešinti italų pianistu Leonardo Colafelice.

Abejingų tikrai nepaliks 30-osioms prancūzų kompozitoriaus Olivier Messiaeno mirties metinėms skirtame koncerte „XX a. didieji: M.K. Čiurlionis ir O. Messiaen“ skambėsiantis nuostabaus grožio „Kvartetas laikų pabaigai“. Specialiai atlikti šio kūrinio į Lietuvą atvyksta vienas ryškiausių šių dienų violončelininkų Samas Lucasas (Australija, Vokietija). Jis muzikuos drauge su tarptautinį pripažinimą pelniusiais Lietuvos muzikais – pianistu Pauliumi Anderssonu, klarnetininku Rimvydu Savicku ir smuikininke Julija Ivanovaite.

Jubiliejinio festivalio žiūrovai taip pat turės galimybę išgirsti

pianistės Guodos Gedvilaitės bei ribas tarp klasikinės muzikos ir džiazio ištirančio brolių Bazarų trio muzikavimą. Ypatingą projektą „Class/Jazz“ pristatys Ispanijai, Lietuvai ir Kubai atstovaujantys menininkai – fleitininkas Fernando Raña, pianistė Rasa Jakutytė ir violončelininkas Luis Caballero. Ir tai dar toli gražu ne visos staigmenos, kurias VŠĮ „Klasika LT“ parengė M.K. Čiurlionio muzikos festivalio klausytojams.

Detali festivalio programa – www.klasika.org.

RENGĖJŲ INF.

Sienas peržengiančios knygos vaikams

Pokalbis su iliustruotoju, tarptautinės paveikslėlių knygų kūrėjų ir leidėjų bendruomenės įkūrėju Samu McCullenu

KOTRYNA ZYLĖ

Samas McCullenas – iliustruotojas iš Didžiosios Britanijos, kartu su broliu įkūręs tarptautinę „dPICTUS“ platformą, per kurią paveikslėlių knygų leidėjai ir agentūros atranda talentus ir užmezga naujus leidybinius ryšius. Samo iniciatyva atsirado ir unikali svetainė „Picturebook Makers“, kurioje išskirtinių paveikslėlių knygų autoriai iš viso pasaulio atskleidžia savo darbo užkulius ir knygų kūrimo procesus.

Kada ir kodėl susizavėjote paveikslėlių knygomis?

Meilė paveikslėlių knygoms gimė bene prieš dvidešimt metų, studijuojant iliustravimą Kembridžo meno mokykloje. Antrame kurse gavome užduotį patys sukurti po paveikslėlių knygą ir man tai labai patiko! Mane sužavėjo visas procesas: idėjos ir veikėjų plėtojimas, siužeto kūrimas, jo išdėstymas puslapiuose, knygos maketo gamyba. Baigęs koledžą sulaukiau pasiūlymo išleisti savo baigiamąjį darbą – paveikslėlių knygą „Bilis Atvirkštukas“ (*Billy Back-to-Front*). Taip pradėjau dirbti iliustruotoju įvairiuose knygų leidybos ir reklamos projektuose. Dabar esu visiškai atsidavęs platformai „dPICTUS“, todėl knygų nebeiliustruoju. Paveikslėlių knygos traukia mane tuo, kad jose rimtos temos ir sudėtingos sąvokos vaizduojamos be jokių šalutinių dalykų, išryškinant pačią esmę. Tai paprastumo menas. Labiausiai mėgstu daugiasluoksnes arba mums visiems pažįstamus dalykus atskleidžiančias paveikslėlių knygas, kuriomis gali mėgautis įvairaus amžiaus žmonės, ne tik vaikai.

Užsiminėte apie „dPICTUS“ platformą. Kaip ją pristatytumėte su vaikų knygų leidyba nesusijusiems žmonėms?

Pagrindinis šios bei kitų mūsų iniciatyvų tikslas – padėti išskirtinėms paveikslėlių knygoms peržengti sienas, kad aukštos kokybės iliustruota vaikų literatūra pasiektų skaitytojus visame pasaulyje.

Mūsų platformoje aktyviai veikia tarptautinė leidėjų ir agentų bendruomenė. Čia jie atranda ir vieni kitiems rekomenduoja naujas paveikslėlių knygas, tariai dėl vertimo teisių įsigijimo, susipažįsta su talentingais pradedančiaisiais kūrėjais, mezga leidybinius ryšius. Ypač daug dėmesio skiriame svarbius apdovanojimus pelnusioms paveikslėlių knygoms.

*Paveikslėlių knyga (*picturebook*) – formatas, kai iliustracijos ir tekstas yra neatšiejamai susiję, papildantys vienas kitą. Tokiose knygose teksto nėra daug, vaizdai ne tik iliustruoja, bet ir papildo istoriją. Paveikslėlių knygos gali būti skirtos vaikams, suaugusiems ar universalios – bet kokio amžiaus auditorijai.

Kaip atsirado „dPICTUS“?

Mintis įkurti „dPICTUS“ man kilo 2012-ųjų balandį. Tuo metu jau buvau parašęs ir iliustravęs antrąją savo paveikslėlių knygą, tačiau jos išleidimo data buvo atidėta, nes leidykla nespėjo rasti spausdinimui reikalingo leidybos partnerio (paveikslėlių knygų gamyba yra labai brangi, todėl dažnai šias išlaidas pasidalija keletas šalių leidėjai). Pagaliau debiutavęs Frankfurto knygų mugėje, mano kūriny sulaukė nemažai kitų šalių leidėjų dėmesio. Nepaisant to, konkrečių susitarimų dėl jo pasirodymo užsienyje pasiekti nepavyko. Žinojau, kad kitoje knygų mugėje mano leidykla norės pristatyti šūsnį visiškai naujų paveikslėlių knygų, todėl manoji liks nepastebėta. Nusprendžiau imtis iniciatyvos ir pats ieškoti savo knygai leidybos partnerių. Vieną dieną bėgiodamas miške sugalvojau sukurti interneto svetainę, į kurią bet kokiu metu su slaptažodžiu galėtų patekti užsienio leidėjai, norintys peržiūrėti visą mano knygą ir kartu gauti informacijos apie autorines teises.

Interneto puslapį mano knygai kūrėme kartu su broliu Jonu. Netrukus supratome, kad mintis virtualioje erdvėje sutelkti užsienio leidėjus ir agentus, norinčius pristatyti savo knygas, tikrai verta dėmesio. Taip per keletą dienų vienai paveikslėlių knygai sukurtas puslapis išaugo į virtualią platformą su tarptautine leidėjų bei agentų bendruomene.

Iš pradžių „dPICTUS“ narių ratą plėtėme elektroniniu paštu siųsdami asmeninius kvietimus nepriklausomiems leidėjams, vėliau įdiegėme kvietimų sistemą, leidžiančią jau užsiregistravusiems nariams pakviesti savo draugus. Nuo tada bendruomenė auga labai natūraliai ir šiandien ją sudaro žmonės daugiau nei iš šešiasdešimties šalių.

Taip pat esate įkūręs *Picturebookmakers.com* (Paveikslėlių knygų kūrėjų) tinklaraštį. Šis projektas unikalus tuo, kad leidžia pasižvalgyti po dažniausiai nematomą knygų kūrėjų virtuvę. Kokia šio projekto istorija?

Kurdamas platformą „dPICTUS“ ir lankydamasis Bolonijos vaikų knygų mugėse atradau begalę nuostabių paveikslėlių knygų iš viso pasaulio, kurių dauguma nebuvo išverstos į anglų kalbą. Vieną dieną (vėlgi bėgiodamas miške!) sugalvojau pradėti tinklaraštį, kuriame galėčiau pristatyti šiuos talentingus kūrėjus ir suteikti jiems galimybę patiems papasakoti apie tiek daug pastangų reikalaujantį knygų kūrimą. Tinklaraštis „Picturebook Makers“ atsirado 2014 m. ir jame jau turime sukaupę daugiau nei šimto menininkų iš viso pasaulio įrašų. Aš neužduodu klausimų knygų autoriams, tiesiog prašome kiekvieno

kūrėjo papasakoti apie tai, kaip atsirado jo paveikslėlių knyga. Įrašai be galo skirtingi, dažnai jų autoriai labai atvirai kalba apie savo abejones ir iššūkius, kartu pasidalija stubinančiais eskizais bei iliustracijomis.

Picturebookmakers.com puslapyje jau yra apsilankę žmonių daugiau nei iš dviejų šimtų šalių, sėkmingai gyvuoja ir iš tinklaraščio įrašų gimusi knyga. Planuojame išleisti jos tęsinį!

Esate iliustruotojas, bet šiuo metu dirbate tik prie projektų, kuriuos galima apibūdinti kaip skirtus vaikų knygų kūrėjų bendruomenėms. Ar nebuvo gaila dėl jų paaukoti savo asmeninę kūrybą?

Nepavadinčiau to auka, gal labiau karjeros posūkiu. Baigęs meno koledžą pradėjau dirbti iliustruotoju įvairiuose su knygomis susijusiuose projektuose, reklamos srityje, ruošiau leidinius spaudai. Sekėsi visai neblogai, bet dirbti tekdavo labai daug, nes piešdavau lėtai ir itin kruopščiai. Ypač sunku buvo kurti antrąją paveikslėlių knygą. Dėl tam tikrų priežasčių jai pabaigti man prireikė net šešerių metų! Tai buvo jau mano minėta knyga, pasufleravusi mintį įkurti „dPICTUS“. Po tokio ilgo ir sudėtingo projekto su džiaugsmu pasinėčiau į visiškai kitokią veiklą. Praėjus dešimčiai metų, kartais pasilįstu iliustruotojo darbo, bet „dPICTUS“ platformoje turiu galimybę suvesti žmones ir padėti jų kūriniams keliauti po pasaulį, tai teikia daug didesnį džiaugsmą. Be to, savo kūrybiškumą galiu panaudoti kitur, pavyzdžiui, dirbdamas knygų meniniu redaktoriumi, kurdamas grafinį dizainą. Taip pat rašau ir kuriu muziką. Vis dėlto neatmetu galimybės ateityje išleisti dar vieną paveikslėlių knygą.

Kokie susitikimai, įvykė per „dPICTUS“ platformą, buvo patys įspūdingiausi? Pasidalykite įdomiausiomis sėkmės istorijomis.

Visada labai džiaugiuosi išgirdęs, kad mūsų veikla padėjo kūriniui iškelti į kitų šalių leidyklas. Tačiau dar labiau didžiuojuosi sėkmės istorijomis, gimusiomis iš mūsų iniciatyvos „Neišleistų paveikslėlių knygų pristatymas“ (*The Unpublished Picturebook Showcase*). Kūrėjai iš šešiasdešimties šalių teikia savo dar niekur nepublikuotus kūrinius vertinimo komisijai, sudarytai iš visame pasaulyje žinomų leidėjų. Daugiausia balsų surinkusios idėjos pristatomos „dPICTUS“ platformoje bei įvairiose knygų mugėse.

Šia iniciatyva nesiekiame rasti vieno nugalėtojo, bet norime suteikti galimybę prisistatyti kuo didesniai skaičiui talentingų kūrėjų. Visame pasaulyje jau išleista dešimtys paveikslėlių knygų, kurias sukūrė pradedantys menininkai. Paminėsiu Johannos Schaible iš Šveicarijos atvejį. Teikdama savo kūrinių pirmajam „Neišleistų

Johannos Schaible knygos eskizai

paveikslėlių knygų pristatymui“, menininkė didelių lūkesčių neturėjo. Autorei ne sykį teko išgirsti, kad leidėjų, nebijančių rizikuoti ir investuoti į tokią sudėtingą bei brangią knygą, rasti bus beveik neįmanoma. Johannos kūriny „Kiek daug jau visko buvo ir kiek dar visko bus“ (*Once Upon a Time There Was And Will Be So Much More*) kviečia skaitytoją leistis į įspūdingą kelionę laiku. Kuo arčiau dabarties, tuo knygos puslapiai darosi mažesni, bet jie pradeda vėl didėti, kai pamažu judama ateities link. Už šią knygą balsavo beveik visi komisijos nariai, o teisę ją publikuoti įsigijo švedų leidėjas Lilla Piratförlaget, kuris kartu su partneriais kitose šalyse pasistengė, kad šis kūriny pasirodytų skirtingomis kalbomis! Aš pats prisidėjau prie šios knygos grafinio dizaino kūrimo, su Johanna tapome gerais draugais.

Ar iš bendravimo su knygų kūrėjais gimė iki šiol besitęsiančių draugysčių?

Kurdamas tinklaraštį „Picturebook Makers“ radau ne vieną draugą. Ši veikla suvedė ir su Kitty Crowther, vėliau tapusia mano gyvenimo partnere! Jos įrašas, aišku, man pats brangiausias. Bet tinklaraštyje publikuota ne viena nuostabi istorija. Jos be galo skirtingos, bet visos įrodo, kad puikios paveikslėlių knygos gimsta be jokių išankstinių taisyklių. Vieni menininkai pradeda nuo mažytės idėjos užuomazgos, o vėliau leidžia veikti pačiai istorijai ar jos veikėjams, primdami visas staigmenas ir atsitiktinumus. Kiti dirba labai metodiškai ir savo kūrybos procese laikosi griežtos struktūros. Man visada be galo smalsu stebėti, kaip skiriasi kiekvieno menininko pasirinktas kelias!

Aktyviai dalyvaujate vaikų literatūros industrijos renginiuose ir knygų mugėse. Ar vaikų knygų kūrėjams ir leidėjams būtina susitikti gyvai?

Gyvi susitikimai būtini. Paveikslėlių knygų kūrėjai gauna progą leidejams pristatyti savo pirminius eskizus ar siužeto maketus, o agentai ir užsienio teisėmės besirūpinantys specialistai gali siūlyti jau išleistus kūrinius. Žinoma, dauguma reikalų tvarkomi elektroniniu paštu, skambučiais, dabar dar ir per „Zoom“

platformą, tačiau gyvų susitikimų atmosfera yra nepakeičiama!

Viena įsimintiniausių mano akimirkų iš 2022 m. Bolonijos vaikų knygų mugės – neplanuotas taivaniečių rašytojos ir iliustruotojos Hsiao-Chi Chang, atrinktos mūsų „Neišleistų paveikslėlių knygų pristatymui“, susitikimas su Suomijos leidyklos „Etana Editions“ atstove Jenni Erkintalo, kuri buvo šios atrankos komisijoje. Hsiao-Chi paskaitė mums keletą ištraukų iš savo paveikslėlių knygų. Tai labai smagios, su humoru papasakotos istorijos, puikiai atspindinčios vaikų vaizduotėje gimstančius žaidimus. Abu su Jenni buvome visiškai pakerėti ir nenustojome juoktis. Mums tai buvo malonus priminimas apie svarbų „dPICTUS“ vaidmenį – ryšio tarp žmonių kūrimą. Kartais naujos pažintys išauga į tikrą draugystę.

Ar yra sričių, kuriose šiuolaikiniams vaikų knygų kūrėjams vis dar trūksta profesinių žinių?

Kasmet gauname šimtus paraiškų „Neišleistų paveikslėlių knygų pristatymui“. Daugybės jų iliustracijos nuostabios, tačiau gerų istorijų trūksta. Tai dažnai girdžiu ir iš leidėjų, kurie pripažįsta, kad rasti talentingą pasakotoją išties nelengva. Žinoma, iliustracijų ir grafinio apipavidalinimo kokybė labai svarbi, tačiau istorija vis dėlto vaidina pagrindinį vaidmenį.

Lapkričio 16–18 d. atvyksite į Vilnių ir dalyvausite vaikų literatūros industrijos dienoje „Kūrėjų sala“. Pagrindinė šių metų renginių tema – žmogaus teisių ir įvairovės temos vaikų literatūroje. Paveikslėlių knygos gali prisidėti prie pokyčių mūsų visuomenėje?

Labai nekantrauju apsilankyti Vilniuje ir šiame svarbiame renginyje. Nuo pat platformos „dPICTUS“ įkūrimo prieš dešimtį metų skatiname įvairovę paveikslėlių knygomis iš viso pasaulio. Esame įsitikinę, kad aukštos kokybės, skirtingų kultūrų sukurta literatūra praplečia skaitytojų akiratį ir atveria jų širdis. Todėl tam, kad mūsų visuomenėje įvyktų pažangių, pozityvių ir ilgalaikių pokyčių, pirmiausia turėtume padėti vaikams tyrinėti ir pažinti juos supantį pasaulį.

Daugiau informacijos <http://creatorisland.lt>.

Triukšmas, intymumas ir sprintas maratono metu

ATKELTA IŠ 1 PSL.

objektus, kai kurie vis dar taip pat išmano. Tačiau juk taip sunku turėti visas tas akademines žinias ir jomis nesidalinti. Tik yra dvi problemos: viena – daug kuratorių nori įsitikinti, kad jų parašyti tekstai pirmiausia tenkina menininką, o ne publiką, antra – jie nori įsitikinti, kad tai tenkina akademinę bendruomenę, jų kolegas. Taip pati auditorija tampa trečiaeilium dalyku. Manau, turėtų būti atvirkščiai, pirmiausia reikėtų pagalvoti: „Kaip aš galiu visa tai paaiškinti publikai? Suteikti šiam menininkui kuo geresnę įžangą į jo kūrybą.“ Ir jei kalba yra ne akademinė, neformali, mano nuomone, tai geresnis sprendimas, nes kitaip tu sukuri takoskyrą ten, kur takoskyros nėra ir neturėtų būti. Juk tai – intymūs santykiai. Taigi kiekvieno mūsų reikalas – kalbėti apie meną, stengtis, kad santykiai būtų kuo tiesesni ir kuo mažiau trukdytų šiam dialogui. Kartais tie tekstai neleidžia pamatyti meno, pajusti to intymaus santykio.

Jie tarsi atstumia žiūrovą... Nes dažnai net meno istorikai atėję į šiuolaikines parodas sunkiai supranta, kas tuose tekstuose teigiama, arba tiesiog regi filosofinę, mokslinę terminologiją ir jų apkrovą, kuri tampa kone juokinga... Na, jei jau profesionalas nesupranta, kas norima pasakyti, tai ką kalbėti apie plačią publiką? Taip tarsi imi nekęsti tokio meno ir jo aplinkos, nemėgti to, ko nesupranti.

Manau, turime neužmiršti, kad meno kūrinyje telpa tiek idėjų, kiek mums gali parodyti filmas ar pasakoti romanas. Mano nuomone, interpretacija kaip įvadas į meno kūrinį turėtų būti kuo minimalesnė. Taigi, jei matome mums įdomų meno kūrinį, apie jį kartais reikėtų pasakyti vos vieną smulkmeną – kad ir iš kokios medžiagos ar kokia technika jis sukurtas, arba nurodyti vieną sritį ar idėją, kuri domina menininką. Juk tuomet galima tiesiog panaršyti internete ir pačiam sužinoti daugiau. Bet jei mus pasitinka milžiniškos apimties, pilka esė, kurioje nurodomi poetai, politikai, filosofai, kiti meno judėjimai, kažkokie mokslai, tada tai tampa atskiru filmu ar romanu, ir tai apsunkina. Juk iš tikrųjų viskas, į ką žiūrite, yra tiesiog objektas. Todėl manau, kad turime rasti būdų, kaip kalbėti apie meną, kuris supažindintų žmones su menininko praktika, bet neužgožtų jo.

Mąsčiau ir apie kitą šios motetos pusę: kaip mes galime kalbėti apie šiuolaikinį meną, to kalbėjimo ir meno kūrinio per daug nesupaprastinti, nepadaryti pernelyg primityvaus? Kaip rasti pusiausvyrą?

Will Gompertz MO muziejuje

R. ŠEŠKAIČIO NUOTRAUKOS

Išties šiuo metu rašau naują knygą, kuri vadinasi „Pažiūrėk, ką praleidi“ („See what you are missing“). Joje mąstau apie tai, kaip menininkai žiūri į pasaulį ir ko galime iš jų pasimokyti. Ir tai, ką sužinojau rašydamas tą knygą, yra paprastas, bet labai vertingas dalykas: labai naudinga pabandyti suprasti menininko požiūrį į pasaulį.

Menininko intencijas?

Taip, ir tiesiog jo vidinį pasaulį, iš vidaus kylantį žvilgsnį. Tarkim, Davidas Hockney tapo labai ryškiomis spalvomis, jos visada rėžia akį. Aš nematau pasaulio taip, bet jis mato. Kai pradedi galvoti – vis dėlto jis mato pasaulį taip, tai leisk ir man pabandyti taip matyti, pamėginti suprasti, ar ir aš galiu pamatyti pasaulį taip, kaip jis. Manau, tai įveda mus į menininkų galvas ir suteikia empatijos tam, ką jie bando daryti, bando perteikti ir kaip jie bando tai perteikti. Taigi rašydamas šią knygą susidariau nuomonę, kad vienas iš geresnių būdų suprasti ir vertinti meną yra pagalvoti apie tai, kaip menininkas mato, kas yra būtent jo ir kas jis apskritai yra. Svarbu biografija, iš kur šis žmogus.

Taigi turime automobilį aukštyn kojomis rotušėje arba tiksliau – ant rotušės laiptų (kalbama apie Dainiaus Liškevičiaus „O kas, jeigu? / Situacija / Paralelės“ – E. V.), o tai yra akivaizdus įvietinto meno pavyzdys. Žinome, jog jis turi būti toje erdvėje, kad veiktų kaip meno kūrinys. Bet kas nutinka, kai išgirsti istoriją, kad tai yra daugiau nei tik meno kūrinys, kad menininkas daugelį metų ten statydavo savo seną automobilį ir šis vis sugesdavo, jį tekdavo nutempti, taip nutiko ir tada, kai ten vyko NATO atstovų susitikimas, kuris buvo labai svarbus Lietuvos praeities, dabarties ir ateities atžvilgiu, o tas senas automobilis tiesiog liudijo visa tai. Kai pradedi matyti, iš kur ateina menininkas, jo perspektyvą, tu tarsi sakai: „O, pagaliau ir aš matau!“ Ir staiga kūrinyje ima tilpti daugiau

poezijos, grožio ir rezonanso, nei būtų pastebėjęs to nežinodamas. Ir supranti, kad tokį jausmą, santykį sukuria vos pora sakinių. Nesudėtinga. Šio menininko automobilis čia sugedo daug kartų, ypač kai čia vyko svarbūs įvykiai, – paprasta, tačiau pažvelk į pasaulį dabar, kai žinai šią informaciją.

Ar nemanote, kad šiuolaikinis menas yra galbūt pernelyg pasikliaujantis tekstu? Pavyzdžiui, nuvykęs į „Documenta“ turi porą dienų, bėgioji, kol galiausiai nubėgi šimtą kilometrų, eini į visokiausias erdves, žiūri į dalykus, kurie nekalba patys apie save, kurie, manau, nėra taip greitai suprantami. Galų gale pripažįsti, kad nesuprasi, nebent skaitysi. Taigi, ar šiuolaikinis menas nėra per daug priklausomas nuo teksto? Ir ar tai geras, ar blogas dalykas?

Manau, yra daugybė įvairiausio šiuolaikinio meno. Kad ir Maurizio Cattelanas, klijuojantis ant sienos bananą. Čia juk nėra jokio teksto, nelabai ir gali būti – tai tik bananas ant sienos, o diskusija gali kilti ir niekad nesibaigti. Bet atmetant tokius atvejus – tikrai išgyvename laikotarpį, kai daug menininkų domisi archyvais, domisi idėjų fragmentais bei pačių fragmentų fragmentiškumu ir bando tai įprasminti. Taigi tai, ką matome, yra menas kaip esė, ar nemanote? Ir „Documenta“ – tikrai geras to pavyzdys. Esame gana įpratę, kad menas įformina įvairius dalykus, visą tą sudėtingumą suskliaudžia ir paverčia jį kažkuo suprantamu viename objekte. Šiandien menininkai sako: „Ne ne, ne dabar. Norime kažko daug platesnio.“ Manau, kad jei menas žada eiti tuo keliu, kurdamas tokį tinklą aplink archyvus ir suskaidytas žinias, kaip gamtos mokslai, technologijos, tai natūralu – taip turi nutikti šiandiniame interneto pasaulyje, kur viskas tarsi pažymėta ir sujungta į tinklą. Tada privalome iš naujo permąstyti, ko tikimės eidami į parodas. Turiu galvoje, jog mes kaip ir užauginti tokio santykio su menu, kad idėja gali būti parodoma paveikslais ant sienų, skulptūra ir atspaudais, bet šiandien iš mūsų tikimasi, jog iš tikrųjų praleisime galerijoje pusę dienos, pailsime į mums tolimas temas, jog tai taps giliai įtraukiančia patirtimi, kad ir kokia svetima. Todėl manau, kad nors ir galima to tikėtis, tačiau vargu ar galima kliautis, jog žiūrovus leis į šią specifinę, tolimą ir daug jėgų reikalaujančią kelionę. Tai nebūtinai geras ženklas.

Taip, pagalvojau, kad įdomu, jog šiandien esame labiau įpratę žiūrėti vien tik į vaizdus,

Willo Gompertzo knyga „Ar tai menas?“, vertimą išleido MO muziejus

kaip instagrame, feisbuke, – grynus vaizdus, nebeskaitydami teksto, o štai einame į parodas, kurias norint suprasti reikia perskaityti visą katalogą. Taigi kodėl toks paradoksas: kai dabar esame tapę kone vien vaizdais komunikuojančiais žmonėmis, kaip galime būti laikomi atsakingais už tai, jog perskaitysime visą tą tekstą ir dar, negana to, – suprasime jį taip, kaip reikia, kaip iš mūsų tikimasi?

Jei mums reikia perskaityti knygą, kad suprastume meno kūrinį, vadinasi, pasaulyje nutiko kažkas labai negero. Manau, kad bendravimas, komunikacija nutrūko. Ir nėra daug menininkų, kurie primygtinai reikalautų, kad parašytumėte knygą apie jų meną, – dauguma menininkų tiesiog paprašytų jūsų pažvelgti į jų darbus ir perskaityti juose tai, ką norite. Taigi aš manau, kad situacija, kai per daug intelektualizuojame meno kūrinį, – o ir nesakau, kad nėra galimybės jį intelektualizuoti, – yra grynai akademinis siekis, ateinantis ne iš paties kūrėjo, o iš kitų meno lauko dalyvių.

Tačiau jei kalbame apie menininkus, siūlančius kažką pasauliui, manau, kad visada atsiras tokių, kurie sukurs įspūdingus, daug pasakančius vaizdus. Tai panašu į muziką: visada bus menininkų, dirbančių ties modernistinio disonanso, dekonstrukcijos pakraščiais, – jūs žinote visą tą keidžišką (John Cage – E. V.) estetiką, kurią supa maža, tačiau tikrai aistringa auditorija. Greta egzistuoja ir toks dalykas kaip *K-pop*. Manau, kad su vizualiuoju menu yra tas pats: turėsime šiuolaikinių menininkų, kurie yra nepaprastai populiariūs, nes kuria darbus, greitai ir visuotinai sulaukiančius atgarsio, ir kitų menininkų, kurie... na, Tracey Emin yra tikrai geras pavyzdys menininko, kuris kuria daug ir kuria iš labai asmeniškos perspektyvos, o žmonės atranda kūryboje dalį savęs. Lietuviai turi Joną Meką, kurio darbai labai sudėtingi ir genialūs, bet net ir nežinant to, kas juose tokio sudėtingo, jie geba įtraukti.

Manau, įdomu, kai leidžiama kalbėti patiems menininkams. Barbicane turėjome Isamu Noguchi parodą, kurioje nekabino jokių etikečių, buvo rodomas tik menas. Taip pat kalbėjomės su viena amerikiečių menininke apie jos parodą – ji yra poetė, taip pat filmų kūrėja ir fotografė, – kad ji tiesiog nori turėti savo balsą galerijoje. Ir tai yra kuratorinis sprendimas. Mano nuomone, tikrai įdomu, kai gali išgirsti tiesiai iš menininko, ir tai dažnai būna daug tiesmukiau, daug neformaliau, daug suprantamiau nei, tarkime, akademiko interpretacija.

Tai gal čia šiuolaikinio žmogaus būsena? Galbūt tai, kaip kalbame, lemia tokia suskilusi realybė, nes mūsų galva tampa suskaidyta į vis daugiau fragmentų?

Labai teisingai, mūsų galvoje vis didesnis chaosas.

Regis, anksčiau mums, kaip žmonėms, buvo šiek tiek lengviau išreikšti tai, kas turima omenyje, išsiųsti aiškią žinutę vienas kitam.

Kaip tik šiandien galvojau: Barbicanas gyvuoja apie 40 metų, ir per 40 metų vis darė lygiai tą patį – pristatė ir parodas, ir muziką, ir teatrą plačiai visuomenei. Prieš 40 metų nebuvo elektroninio pašto, nebuvo interneto, bet viskas vyko lygiai taip pat. Dabar turime internetą, gauname milijonus el. laiškų, bet asmeniškai nieko nekeičiu – vis dar rengiu spektaklius, pristatau meną plačiai visuomenei. Taigi kam mums reikia viso šio triukšmo? Kodėl mums reikia visų šių dalykų? Visa tai tik beprotybė. Ir manau, kad tikrai geras menas leidžia mums išeiti iš to triukšmo, beprotybės, tiesiog paimti į tai, ką regime, jaučiame būdami priešais jį.

Kai baigiame kalbėtis, pasileidžiu į triukšmą parodoje „Susitikimas, kurio nebuvo“. Mano akį patraukia tik Yves'o Kleino mėlyna, o tekstų neskaitau. Išvis nepastebiu, ar ten tokių buvo.

Dėžėje

Interaktyvi Jenny Kagan paroda „Iš tamsos“

AGNĖ NARUŠYTĖ

Iš pradžių buvo tik pluoštelis nuotraukų ir mamos pasaka prieš miegą. Apie dėžę, kurioje užsi-mezgė „šeimos esmė“. Apie pa-baisą šunį, kurio lojimas panėšėjo į kulkosvaidžio tratėjimą. Paskui Jenny Kagan pasakojo tėvų istoriją bendraklasiams ir matė „siaubą jų veiduose / siaubą, kurio aš nejutau“.

Tai buvo tik pirmas kartas – ne-pakankamas. Plyšius tarp „pavogtų“ istorijos fragmentų reikėjo kažkuo užpildyti – kad ir dėže, pagaminta pagal mamos prisiminimus ir tėvo brėžinius. Trūko medžiagiškų įro-dymų – tokia neįtikėtina ta istorija. Per daug makabriškas ir neįmano-mas iš Vilijampolės geto išsigelbė-jusių žydų nuotykis. O juk toje dė-žėje glūdėjo tiek daug patirties ir suvokimo sluoksnių: „Mano mama visada norėjo rasti būdą savo isto-riją perteikti taip, kad tai nebūtų pa-prastas linijinis pasakojimas.“

Kaip ją perteikti? Spręsti tu-rėjo Jenny. Yra begalybė būdų. Ir kas tik neišmėginta – nuo tradici-nių iki, regis, netinkamų pasakoti apie Holokaustą kaip Arto Spie-gelmano komiksų knygelė „Maus“ (1991). Sunkiausia padaryti taip, kad pasakojimas pasiektų klausy-toją, kurio dėmesys šiam nusikalti-mui nusidėvėjęs jau iš anksto (*taip, žinom, žinom, siaubas, ir nereikia apie tai kartoti*). Mintis tą istoriją pasakoti mieste, kur ji vyko, tur-būt kilo dar tada, kai menininkė ir kuratorė Paulina Pukytė pakvietė britę Jenny Kagan 2017 m. Kauno bienalei sukurti laikiną paminklą. Tuomet jos paprašytos pardavėjos dalijo „Aibės“ pirkėjams maišelius „I kairę“ ir „I dešinę“ – taip pat at-sainiai kaip 1941 m. spalio 28 d. vyr. seržantas Helmutas Rauka piršto judesiu siuntė žydus, daug valandų prastovėjusius toje pat vie-toje, arba toliau vergauti, arba mirti. 2007 vyrai, 2920 moterų, 4273 vai-kai buvo nužudyti per vieną dieną. Gete gyventojų sumažėjo daugiau nei trečdaliu.

Tą vakarą dar vienas kito nepa-žįstantys Jenny tėvai grįžo „namo“, taip pat – jų motinos (Mira Kaga-nienė ir Ženia Štromienė) bei Mar-garitos Štromaitės (Maros – Jenny mamos) jaunesnis brolis Aliukas (Aleksandras Štromas), vos nenu-siūstas į „blogąją pusę“. Ir nors pas-kui jie dar daug kartų turės išsisukti nuo mirties, Jenny ši diena – pa-matinė, nes 1965 m. tą pačią dieną gimė ji pati. Vaikystėje klausėsi ma-mos pasakojimo vėl ir vėl. Užaugusi dirbo teatro šviesų dailininke. Ši patirtis, matyt, pasufleravo spren-dimą – apleistame name Kauno centre, šalia istorinės prezidentūros, ji parodą surežisavo kaip įvietintą

Jenny Kagan, pasakojimo apie Juozapą Kaganą įžanga. 2022 m.

patirčių spektaklį. Žiūrovas, apsilvil-kęs (arba ne) palta su prisiūta gel-tona žvaigžde arba su baltu raiščiu, tampa veikėju, patalpa po patalpos artėjančiu link tiesos.

Scenarijus veda žiūrovą prisimi-nimo keliu, kuo panašesniu į nueitą pačios Jenny. Iš pradžių – tarsi nieko baisaus. Paslaptingoji dėžė yra tik žaislų dėžė, kurioje guli tėvai-lėlės. Molotovo–Ribbentropo paktas su-žaidžiamas kaip šachmatų partija, kalbantis apie grėsmę iš rytų ir va-karų. „Atrodo, kad mūsų maža ša-lis yra mažytis angelas, įstrigęs tarp raudonojo ir rudojo velnio“, – išgal-votame mamos dienoraštyje rašo Jenny. Netrukus paaiškės, kad ne angelas, bet kol kas Štromų šeima laisvai keliauja į Vokietiją, mato ten

žydams nustatytas taisykles, jiems skirtus suolelius Berlyne. „Ir nors mums nereikia to laikytis – juk mes lietuviai! – prisimenu, kad visi de-monstratyviai ant jų atsisėdome.“

Po kelių mėnesių sovietai oku-puoja Lietuvą ir atima Štromų šeimos namus. Kita – kapitalistų Kaganų – šeima taip pat praranda namus, be to, ir tekstilės įmonę „Gamyba“. Jai vadovauti paskirtas eilinis girtuoklis švonderis tuoj su-naikins, kas taip ilgai ir išmintingai kurta. Štai čia mums pristatomas apsukrusis Juozapas Kaganas, bu-vusio savininko sūnus, vos dvide-šimt penkerių metų jaunuolis. Jis nujaučia, kad tik gerai veikianti įmonė gali išsigelbėti šeimą nuo Sibiro. Eina tiesiai pas Komisarą ir

Jenny Kagan, Juozapas Kaganas (1915–1995). 2022 m.

A. NARUŠYTĖS NUOTRAUKOS

pristato drastiškų priemonių planą. Planas veikia, įmonė tampa pavyz-dinė, šeima ir įmonės darbininkai išsaugomi. Tada šalį okupuoja na-ciai. „Gyvenimas prie sovietų buvo tarsi komandosų rengimo stovykla, ruošianti mus gyvenimui prie vo-kiečių“, – vėliau sakys Juozapas.

Įžangą pasakoju schematiškai nenorėdama išduoti visko, bet tu-riui pristatyti pagrindinius veikėjus, kaip daro Jenny Kagan. Ji siūlo žiū-rovui sėstis į prabangų tarpukario krėslą ir klausytis apie žmones, ku-rių apšviestos nuotraukos kabo ant sienos priešais. Štromų šeimos – į kairę nuo durų, Kaganų – į dešinę. Jau čia, pačioje pradžioje, sužinome ir pabaigą – kad dalis šių žmonių iš-sigelbės. Vaikus – Maros pusseserę Ireną Veisaitę ir Aliuką – priglaus lietuvių šeimos. Kitus išgelbės Juo-zapo išradingumas. Teks nueiti visą parodos kelią, kad sužinotume – kaip. Ir tik maždaug viduryje suprasime, kad viso to košmaro centre – meilės istorija, nors užuominų buvo dar la-birinto prieangyje. „Jie gyveno ilgai ir laimingai“ pabaigą žada ir švy-tintis rožinis užrašas „Pasaka“. Bet gal tai – paprastas istorinis faktas. Mat sovietiniai okupantai Jurgiui Štromui patikėjo valdyti kino teatrą „Pasaka“. Toks pavadinimas nesun-kiai įvilios žiūrovą, nes visoms isto-rijoms garantuoja laimingą pabaigą.

Tikrovėje laiminga pabaiga ne-buvo garantuota. Tiksliau: garan-tuota buvo tragiška pabaiga. Neat-sitiktinai tas švytintis žodis „Pasaka“ kabo virš rūsio, ant kurio dugno rangosi žarna. Kol skaičiau įžan-ginį scenarijų, iš jos pylėsi vanduo, mano atmintyje prausiantis atvež-tuosius į koncentracijos stovyklą, šią akimirką apsidžiaugusius, kad iš vandens čiaupų nepasklido mir-tinos dujos. Bet jau vien įsakymas visiems nusirengti ir praustis šaltu vandeniu yra smurto aktas, kurio tikslas – priversti suprasti, kad šiai mašinai tu nesi žmogus, subjektas su savo teisėmis ir pareigomis. Esi tik „nuoga gyvybė“, su kuria ga-lima daryti ir štai ką: „I burną įkišta žarna / Skandinanti juos iš vidaus / Tada nuplaunanti kraują.“

Šniokščiant vandeniui skaitau, apie ką kalbasi trys be vyro namie likusios moterys – vokiškai ir ru-siškai (Jurgis Štromas jau areštuo-tas ir plauna automobilius „Lie-tūkio“ garaže, iš kurio nebeišeis). Ženia Štromienė lakuojasi nagus. Šis kasdienės estetikos veiksmas, kaip dabar jau žinome, yra būdas išsaugoti sveiką protą karo metu. Paskui tie patys raudoni nagai gra-žiai atrodys ant plytų sienos, kai į namus įsibrovę baltaraiščiai jas iš-varys į gatvę, lieps stovėti pakėlus rankas, o patys vogs jų turtą. Tuo-met kaimynystėje gyvenanti lie-tuvių šeima atsidarys langą, kad

Jenny Kagan, berniukas su oželiu, ma-tomas pro trikampį langelį. „Iš tamsos“, parodos vaizdas. 2022 m

geriau matytų, kaip jas nušaus, tik lieps smalsaujančiai dukrai valgyti pietus, „kaip ir dera gerai mergai-tei“. Ar įmanoma išlikti gera mer-gaite, jei sugebi valgyti, kai šaudo tavo kaimynus? Tačiau šįkart mer-gaitės moralės išbandymas neįvyks iki galo – trims moterims bus leista grįžti į apvogtus namus. O žiūrovo atmintyje liks nulakuotų nagų vaiz-das, šiemet susijungęs su fotografija iš Bučos: iš po žemių kyšo moters ranka ką tik nulakuotais nagais. Ją atpažins manikiūrą dariusi grožio paslaugų teikėja. O analitikai aiš-kins, kad iškrypėlių agresorių ypač maloniai jaudina galimybė išnie-kinti savo grožiu besirūpinančią moterį. Agresorių jos orumas žei-džia. Dabartinis karas padeda su-prasti pasakojimo apie aną karą subtilybės.

Iš tos įžanginės scenos išsinešu dar vieną sukrečiančią patirtį. Ką tik save vadinę lietuviais žydai da-bar jau išsigąsta išgirdę ką nors kalbantis lietuviškai. Suvokimas, kad lietuvių kalba gali kelti siaubą, virsta kietu gumulu mano gerklėje. Tai ne tik kolektyvinės atsakomy-bės už nusikaltimą jausmas, bet ir niekada neišnyksiančios grėsmės įsisąmoninimas: tie, kurie pasiten-kina tiktai kankindami kitą, visada yra šalia. Pernai gal ir būtume galėję šią parodą patirti kaip jau užgijusios praeities žaizdos atvėrimą, šiemet tai jau yra pasakojimas apie žmo-guje amžinai įsišaknijusį smurto geismą.

Jenny Kagan surežisavo parodos erdvę kaip sąmonės labirintą, į kurį patekęs žiūrovas žingsnis po žingsnio patiria, kaip nejučia ga-lima paversti kitus ar pačiam virsti persekiojamu padaru. Tamsa, drėgmė, ilgas padūmavęs korido-rius, kuriuo galima eiti tik tiesiai ir labai susikaupus, kad į spygliuotą vielą nesusiplėšytum drabužių (štai kam reikalingas paltas su Dovydo

NUKELTA Į 11 PSL.

Feminizmas viduramžiais

Nauji filmai – „Katerina, vardu Paukštelis“

DŽIUGINTA GABRIELĖ RADAVIČIŪTĖ

Trečiasis ilgametražis Lenos Dunham filmas „**Katerina, vardu Paukštelis**“ („Catherine Called Birdy“, D. Britanija, JAV, 2022), rodomas „Amazon Prime Video“ platformoje, – tai viduramžių komedija, pasakojanti apie paauglės brandos virsmą ir iššūkius gyvenant patriarchalinėje visuomenėje. Lena Dunham, išpopuliarėjusi dėl serialo „Merginos“ („Girls“, 2012–2017), šįkart imasi Karen Cushman knygos vaikams tuo pačiu pavadinimu ekranizacijos.

Katerina (Isabella May Ramsey) – keturiolikos metų paauglė, artimųjų vadinama Paukšteliu, gyvena XIII a. Anglijoje. Mėgstantis išlaidauti ir į bankrotą rūmus varantis lordas tėvas (Andrew Scott), elegantiška ir vyrui atsidavusi motina (Billie Piper), septyniolikmetis brolis Robertas (Dean-Charles Chapman), ištikima auklė (Lesley Sharp) ir geriausias draugas ožkaganys Perkinas (Michael Wolfitt) – tokia Katerinos aplinka. Maištingos sielos mergina susiduria su anksčiau ar vėliau ją turėsiančiu ištikti esminiu gyvenimo pokyčiu – branda. Norėdama išvengti

kartu su moteriška prigimtimi asocijuojamų pareigų bei santuokos su širdžiai nemaloniais, tačiau turtiniais ir jos šeimą nuo nepriteklaus galinčiais išgelbėti būsimaisiais vyrais, pagrindinė veikėja pasitelkia kūrybiškumą ir bando išvengti jos laukiančio likimo.

Dėmesį visų pirma patraukia pagrindinės aktorės pasirinkimas. Isabella May Ramsey kelia aliuzijas į aktorei daug populiarumo suteikusį HBO serialą „Sostų karai“ („Game of Thrones“, 2011–2019), kuriame ji kuria rūsčios, griežtos ir serialo realybės priverstos greitai subręsti paauglės paveikslą. Matydamas šią aktorę Dunham filme imi kvestionuoti saldžią „Katerina, vardu Paukštelis“ realybę: Ramsey kuriamas personažas vystomas tame pačiame viduramžių kontekste, yra panašaus amžiaus, tačiau išryškinamos visiškai kitokios charakterio savybės – jaunasis personažas dar tik eina brandos keliu. Dunham filmo scenografija ir koloritas – itin ryškūs, neįprasti vaizduojant viduramžius. Nors tam tikromis scenomis bandoma parodyti patriarchalinės visuomenės daromą poveikį moterų psichologijai, plėtojama veikėjos dramaturgija, vizualiniai sprendimai ir siužetas

neįtikina nei viduramžių filosofijos moters atžvilgiu švelnumu, nei pagrindinės veikėjos virsmu.

Kita vertus, reikėtų atkreipti dėmesį, kad pasirinkta dienoraščio forma bei užkadrinis Katerinos balsas, tikslus pagrindinės veikėjos amžiaus nurodymas ir švelnus smurto vaizdavimas ekrane suponuoja, jog filmo nuotaika kuriama norint atspindėti dėl paauglystės hormonų įtakos sutirštintas pasaulio spalvas ir jausmus. Taip pat ir šiuolaikiškas, populiariosios muzikos kupinas garso takelis leidžia daryti išvadą, kad šio filmo tikslinė auditorija – tokio pat amžiaus paauglės. „Katerina, vardu Paukštelis“ neapsieina be įprastų brendimo filmo atributų: išgąščio dėl kūno pokyčių, maišto, nesuvaldytų emocijų, nepritapimo jausmo, greito susižavėjimo. Vis dėlto kyla klausimas – ar šiuolaikinio žmogaus paauglystės etapui vis ankstėjant, šio filmo auditorijai kūrinys nėra per saldus ir vaikiškas?

Filmo pradžios kadras, kai pagrindinė veikėja žaidžia purvo karą su kitais bendraamžiais, įveda žiūrovą į visame filme nagrinėjamą feminizmo temą. Katerina, gyvenanti patriarchalinės visuomenės šešėlyje, aktyviai priešinasi jai primetamoms

„Katerina, vardu Paukštelis“

pareigomis. Stebina, jog režisierė moteriškos giminės „pareigas“ (turint omenyje, kad ekranizacija kuriama šių laikų paauglių auditorijai) pateikia kaip neišvengiamą likimą, o ne kaip esmingą bręstančios moters psichologijos žalojimą ir jos teisių nepaisymą.

Filme moteriškumo tema plėtojama parodant biologinių žinių stygių, asmenybės virsmą. Dėmesį patraukia kiek komplikuoatas atsakomybių ir moters teisių suplakimas į klišinius „ko nedera daryti merginai“ ir „vyrams viskas galima“ teiginius. Prikišamai nuaidinti frazė „moters prigimtinė teisė yra kraujuoti“ filme nerezonuoja su pateikiama istorijos atomazga ir veikėjos

linija. Katerina, susitaikydama su savo „likimu“, atranda ryšį su tėvu, gauną ilgai ieškotą patriarchalinę užuovėją, jai pačiai nebereikia ginti savo interesų. Tad nuolankiai priimdama jai primestas elgesio normas, kurioms visą filmą priešinosi, Katerina tarsi ištirpsta šeimos interesų kompromise. Kaip tokio tipo filmams ir būdinga, priartėjus prie laimingos pabaigos pagrindinė veikėja, nors nepritardama tam, kad su ja elgiamasi atsižvelgiant tik į jos lytį, įžvelgia optimistinius „moteris gali“ teiginius. Lieka klausimas – ar šiuolaikinė paauglė turėtų būti laiminga gyvendama susitaikiusi su jos, kaip žmogaus, teises suvaržančiu kompromisu?

ATKELTA IŠ 10 PSL.

žvaigžde – jis apsaugo žiūrovą, kaip baltaraiščių terorizuojami žydai tikėjosi apsaugos Vilijampolės gete, į kurį patys skubėjo kraustyti). Tavo, menamo žydo, teises ir laisves palaipsniui naikina vis tirštėjantys nurodymai. Juos mes žinome, bet vis tiek: privaloma nešioti žvaigždę, negalima eiti šaligatviu, privaloma kraustyti į getą savo lėšomis, negalima į miestą nešiti pinigų, draudžiama kurenti pastato dalis, privaloma atiduoti visus elektrinius prietaisus, visus metalinius daiktus, artėjant žiemai – kailius, neščios moterys bus nušautos vietoje... Visa tai perskaitau būdama tarsi gatvėje, tik plona siena atitvertoje nuo miesto, kurio garsus girdžiu: automobilių ūžesys, praeivių pokalbių nuotrupos, kažkur skubančios pagalbos tarnybos sirenos. Suprantu, kad miestui aš su savo niauriomis mintimis apie neįmanomą žydų padėtį esu nematoma, kad miestas apie šitos vietos egzistavimą net nenori žinoti ir niekada nenorės prisiminti, kai ši jos funkcija – papasakoti praeities kauniečių istoriją – pasibaigs.

Ir kontrastas: elegantiškame tarpukario salione ant stalų išdėlioti žaidimai, kuriuos galima žaisti, palašti iš savo gyvenimo. Bet išlošti nepavyks – jie taip sukonstruoti,

kad tavo pastangos palinksmintų žaidimo taisyklių kūrėjus. Jie juokiasi, o tau baisu. Nuo to jiems dar linksmiau. Nes tu – šito absurdo teatro laboratorinė žiurkė.

Inteligentų akcija irgi buvo jų žaidimas. Jie paskelbė, kad penki šimtai protingiausių žydų galės dirbti archyvuose ir gaus didesnę maisto davinį. Naivi ponitūtė Mira liepė

Jenny Kagan, „Dėžė, kaip aš ją įsivaizdavau“. 2022 m.

A. NARUŠYTĖS NUOTR.

savo sūnui Juozapui brautis į eilę, tapti bent jau geto elitu. Bet Juozapas nėjo. Tie penki šimtai buvo nužudyti, o jis išgyveno. Paskui sutiko Marą ir užkariavo jos širdį kaip pasakose: ji iškėlė neįmanomą sąlygą, jis ją įgyvendino, ir taip jie susituokė. Meilės istorijos centre – virš juodos bedugnės kabanti palapinė, kurioje patefonas groja Čaikovskio 4-ąją simfoniją, o Mara geria degtinę.

Po vestuvių jie kartu su Mira persikrausto į dėžę, kurią Juozapas slapta sukonstravo geležies liejykloje. Kiek matėme filmų ar skaitėme pasakojimų apie slaptose patalpose išsaugotus žydus? Ši būtų viena iš daugelio, jei ne Jenny Kagan pagal mamos pasakojimus parašyti dienoraščiai, scenarijai, laiku pasakojimo liniją pertraukiančios instaliacijos ir pastato vidaus suplanavimas. Šitaip ji tarsi jau pažįstamą schemą užpildo neįmanoma kasdienybė, kurios konfliktai vyksta pašnibždomis. Įsivaizduokite: prie gero gyvenimo pripratusi anyta ir marti dėžėje, negalinčios net sukrebždėti, nes gresia mirtis. Ir taip – keletą mėnesių, kol Juozapas supranta, kad bėgdami naciai sprogdins liejyklą, o kartu su ja – ir slaptąją šeimą.

Nenoriu pasakoti detalių, kad nesugandinčiau patirties dar nemačiusiems parodos. Jai užsidiarius, pasakojimas liks Jenny Kagan knygoje, kurią verta nusipirkti. Bet

negaliu nepaminėti išgelbėjimo simbolio – per akutę trikampiamė langelyje pamatyto berniuko su oželiu. Taip pat svarbu įvardyti gelbėtojus, nes be jų laiminga pabaiga nebūtų įmanoma. Pirmiausia – tai ponas Johannesas Brussas, kuriam Juozapas padeda sovietams jį varant „atgal“ į Vokietiją, o paskui jis padeda Juozapui, nors ir aikštydamasis. Antrasis – tai Vytautas Rinkevičius, kurio veide Juozapas per akimirką „sugebėjo įžiūrėti kažką tokio subtilaus ir sunkiai apibrėžiamo kaip gero žmogaus esmė“. Juozapas neįtikėtinai įžūliu poelgiu išgelbėja Vytautą iš gestapo kalėjimo, o paskui Vytautas ilgai gelbėja jo šeimą rizikuodamas savo šeima. Ir galiausiai – Marija ir Antanas Macevičiai, priglaudę minėtą berniuką su oželiu, o paskui ir jo seserį su jos naująja šeima.

Jenny Kagan visus išgelbėtuosius ir gelbėtojus dar kartą pristato parodos pabaigoje. Tarp įrėmintų portretų – dar daugiau tuščių rėmų. Skaitau apie kiekvieną ir vos nepraeinu tamsaus kambariuko. Ten – mąslų muzika ir tuštumoje spingsinčios žvaigždės, padarytos, regis, iš vielos spyglių. Jos šiek tiek virpa, o aš verkiu.

Paroda yra „Kaunas 2022“ inicijuoto Istorijų festivalio dalis. Veikė (Gimnazijos g. 4, Kaunas) iki spalio 30 d.

Apie laisvės poreikį

Rekomenduojami „Scanoramos“ filmai

Išminčius teisus: negalima aprėpti to, kas neapprėpiama, tačiau visada galima pabandyti. Jubiliejinė, dvidešimtą kartą vykianti „Scanorama“ keičiasi, bet svarbiausia misija – fiksuoti kino proceso pulsą – išlieka. Šiemet „Scanorama“ siūlo kaip niekad daug filmų – ir naujų, ir klasikinių, kurie gali būti aktualesni už kuriamus dabar. Kiekvienas festivalio jau užaugintas ir smalsus žiūrovas ras sau ne vieną filmą. Pateikiame keletą galinčių sudominti išskirtine kino kalba, personažais, papasakota istorija arba autorių vardais.

„Drugelio žvilgsniu“ („Bachenya metelyka“, Ukraina, Kroatija, Čekija, Švedija, 2022)

Debiutinio Maksymo Nakonečno filmo herojė yra ukrainiečių karė Lilija. Ji grįžta namo iš nelaisvės Donbase. Nelaisvės trauma glūdi giliai, o naktiniai košmarai neleidžia jos pamiršti. Lilija – oro žvalgybos ekspertė, todėl įvykius fronte stebėjo iš drono perspektyvos. Bet ir būdama namie ji suvokia pasaulį panašiai: stiprius jausmus ištūmė bejėgiškumas, žmogiškumą – neįautra. Tačiau jei nori gyventi savo gyvenimą, drugelio žvilgsnis nėra geriausias pasirinkimas. Lilija nenori būti auka ir nesirengia pasiduoti. Režisierius yra sakęs: „Galvodamas apie fabulą supratau, kad noriu, jog tai taptų pasakojimu apie viltį ir žmogiškumą esant visiškai beviltiškoms aplinkybėms.“

„I-A“ („IO“, Lenkija, Italija, 2022)

Jerzy Skolimowskis – iš tų Naujosios bangos veteranų, kurie iki šiol eksperimentuoja, bravūriškai aplenkdamį jaunesnius kūrėjus. „I-A“ – tai Roberto Bressono filmo „Atsitiktiniai, Baltazaras“ įkvėptas pasakojimas. Jo herojus – asiliukas. Keliaudamas iš vienų savininkų pas kitus jis sutinka skirtingų žmonių – kvailių ir išminčių, gerų ir blogų, užjauciančių ir beširdžių. Skolimowskis kuria paprastą, bet vizualiai pritenkiantį pasakojimą apie šiuolaikinės visuomenės būseną, apie tai, kad nėra pusiausvyros tarp žmonių ir gyvūnų pasaulio. Kartu tai poetiškas, hipnotizuojantis pasakojimas apie laisvės poreikį.

„Iki penktadienio, Robinzonai“ („A vendredi, Robinson“, Prancūzija, Šveicarija, Iranas, 2022)

Filmą įkvėpė Piero Paolo Pasolini žodžiai: „Esu iš praeities kylanti jėga.“ Jie gerai apibūdina personažus – prancūzų ir Irano Naujosios bangos kūrėjus. Nors šimtamečio Ebrahimo Golestano ir devyniasdešimtmečio Jeano-Luco Godard'o keliai vingiavo arti, jie niekad nesusitiko. Menininkė Mitra Farahani nusprendė surengti dviejų

intelektualų, iš esmės pakeitusių kiną, pokalbį. Gyvendami Sasekse ir Šveicarijoje, jie, kaip minėta, taip ir nesusitiko, bet 29 savaites susirašinėjo, o režisierė atliko pasiuntinio vaidmenį. Jai pavyko sukurti esė apie revoliucinių laikų pranašus, kovojančius su nusilpusiais kūnais ir mirtimi, tačiau nepradusius humoro jausmo ir ypatingo išvalgumo. Fiksuodama jų aplinką ir įpročius, Farahani kelia klausimus apie kartos patirtį, egzistencinius pasirinkimus ir išvadas, prie kurių gyvenimo pabaigoje galėjo prieiti du revoliucionieriai. Dabar filmas skamba ir kaip atsisveikinimas su rudenį mirusiu Godard'u.

„Hamleto sindromas“ („Syndrom Hamleta“, Lenkija, Vokietija, 2022)

Kai dokumentininkai Elwira Niewiera ir Piotras Rosołowskis 2020-aisiais viename Kyjivo teatre pradėjo kurti filmą, neįtarė, kad netrukus gyvenimas parašys jų kūriniui *Post scriptum*. Jau tada situacija Ukrainoje atrodė dramatiška, o filmas pasakojo apie grupę ukrainiečių, kartu su režisierė Roza statančių spektaklį. Bet šįkart svarbus ne finalinis efektas, o kūrybos procesas, tampantis grupine terapija. Roza surinko ypatingą grupę: vieni yra profesionalai, kiti pirmą kartą pakilo ant scenos, kad papasakotų savo istoriją. Ši dažnai neatšiejama nuo ne pirmus metus trunkančio karo Donbase, fronto, nelaisvės. Kiekvienam jų klausimas „Būti ar nebūti“ reiškia vis kažką kita. Atrodo, lyg spektaklio kūrėja būtų surinkusi skaudžiausias Ukrainos problemas ir dar pabandžiusi jas išspręsti. Niewieros ir Rosołowskio buvimas taip pat turėjo terapinę funkciją, nes gal tik stebimi kameros ir liudininkų filmo herojai galėjo pasakyti, ką iš tikrųjų jaučia. Dabar tie pasakojimai skamba dar dramatiškiau, nes žaizdos, kurias turėjo gydyti spektaklis, vėl atsivėrė. „Hamleto sindromas“ – svarbus filmas, nes leidžia suvokti Ukrainos dvasią ir suteikia vilties. Ne tik ukrainiečiams.

„Koma“ („Coma“, Prancūzija, 2022)

Bertrand'o Bonello gerbėjai žino, kad iš jo galima laukti visko. Naujajį filmą režisierius pradeda Gilles'o Deleuze'o perspėjimu: „Niekad neženki kito žmogaus sapną, tai gali būti pavojinga, net jei sapnuoja simpatiška jauna mergina.“ Filmą Bonello skyrė savo aštuoniolikmečiai dukteriai. Jis rodo jauną moterį, žengiančią į suaugusiųjų gyvenimą per pandemiją. Karantino uždaryta kambaryje, lyg pakibusi tarp nuobodžio ir palengvėjimo, kurį suteikė galimybė pabėgti nuo kitų žmonių

vertinimų, ji stebi vienos influencerės likimą, kalbasi su draugėmis, susidomi serijiniais žudikais, susitinka su išgalvotais draugais. Bet „Koma“ nėra filmas apie karantiną. Išnaudodamas įvairias vizualias formas, režisierius kuria savotišką Z kartos minčių ir jausmų žemėlapi. Tai subtilus, poetiškas, bet kartu juodojo humoro prisodrintas filmas, bandantis „užkabinti“ pasąmonę.

„Medkirčio istorija“ („Metsurintarina“, Suomija, Danija, Nyderlandai, Vokietija, 2022)

Suomių poetas ir kinematografininkas Mikko Myllylahti kadaise nusprendė nukirsti darže augantį medį. Tačiau nenorėjo daryti to pats vienas, juk buvo poetas. Todėl jo gyvenime atsirado medkirtys, papasakojęs apie savo liūdesį ir vienvatę, patirtas tragedijas. Apie tai, kad nė viena jo nepalaužė. Tikro susitikimo įkvėptoje pasakoje Myllylahti rodo mažą pasaulio pabaigą mažame miestelyje ir paaiškina, kad būti geru žmogumi – tai kasdienis pasirinkimas. Prisimindamas biblinį pasakojimą apie Jobą, režisierius sulieja Kaurismäki ir Lynchą, ir įsižiūri į simpatišką medkirtį Pepę (Jarkko Lahti), kuris pradžės viską – darbą, šeimą, kasdienę rutiną – nepraranda vilties.

„Prakeikta žemė“ („Godland“, Islandija, Danija, Prancūzija, Švedija, 2022)

... Per žiemą, per plikas uolas ir smaragdines kerpes naujos parapijos link juda liuteronų pastorius Lukas. Jauną daną lydi vietinis pasakorius Ragnaras. Nuo pat pradžių jų santykiai kupini įtampos, nes pastorius apsėstas misijos ir kolonizatoriaus aistros, kuriai užsispyręs priešinasi Ragnaras. Veiksmas vyksta XIX a. pabaigoje ir rodo sudėtingus Islandijos ir Danijos santykius, bet Hlynuras Pálmasonas kalba ne tik apie istorines skriaudas ar religinę hierarchiją. Jis kuria filmą apie vienvatę, kartėlį, svetimumo jausmą. Režisierius ištikimas savo metodu: kaip ir filmuose „Žiemos broliai“, „Balta balta diena“ vaizdingi, dramatiški ir kaprizingi Islandijos peizažai perteikia herojų vidinę būseną – vizualizuoja griežtus principus, portretuoja sielos suledėjimą, perspėja apie konfliktus.

„Salų tylą“ („Tourment sur les îles“, „Pacifiction“, Ispanija, Prancūzija, Vokietija, Portugalija, 2022)

Katalonų režisierius Albertas Serra kuria totalų ir hipnotizuojantį kiną. Šįkart jis išsirengė į Taitį, kur driekiasi ties saldaus sapno ir košmaro riba egzistuojanti erdvė. Vedliu po šį prarastąjį rojų tampa

„I-A“

„Toris ir Lokita“

„Trys žiemos“

Benoît Magimelio suvaidintas komisaras, valdantis archipelagą prancūzų valdžios vardu. Jis stengiasi būti tarpininku tarp Prancūzijos ir vietinių, kurie pradeda baimintis, kad salose bus atnaujinti branduoliniai bandymai. Taip „Salų tylą“ ima įgyti politinio kriminalinio filmo formą. Ironijos ir dekadentiškos atmosferos persunktame pasakojime daug nuorodų į kino istoriją.

„Sausis“ („Janvaris“, Latvija, Lietuva, Lenkija, 2022).

Latvija, 1991-ieji. Devyniolikmetis pradedantysis kino operatorius Jazis kartu su draugais bando įgyvendinti svajonę kurti ambicingus filmus. Jazio tėvas laikosi komunistų partijos linijos, mama dalyvauja protesto mitinguose. Sovietų sistema žlunga, ir netrukus Jazis atsidurs Rygos barikadose – pasipriešinimo patirtis ir taps svarbiausiu Jazio brendimo momentu. Barikadose filmavo ir tada vienas

populiariausių sovietų kino dokumentininkų Juris Puodniekas (jį suvaidino Juhanas Ulfsakas), kurio dokumentinis filmas „Ar lengva būti jaunam?“ iškart tapo kultinis. Šis Viesturio Kairišo filmas – autobiografinis žvilgsnis į nepriklausomybės pradžią ir bandymas išsiaiškinti menininko vaidmenį, vykstant permainoms.

„Toris ir Lokita“ („Tori et Lokita“, Belgija, Prancūzija, 2022)

Paauglė Lokita ir už ją jaunesnis Toris kilę iš Benino. Į Europą jie pateko įveikę pavojingą kelią per Viduržemio jūrą. Dabar jie dirba Belgijoje ir nori gauti teisę legaliai čia gyventi. Nors oficialiai dirbti negali, abu turi iš kažko gyventi ir remti Afrikoje likusius gimines. Todėl neva pristatydami picą iš tikrųjų prekiauja narkotikais. Ar pavyks

NUKELTA Į 13 PSL.

Kaip apsiginti nuo nerimo

Krėsle prie televizoriaus

François Ozono filmas „**Viskas praėjo gerai**“ (**LRT Plius, 10 d. 21.33**) prasideda statišku kadru: Emanuelė (Sophie Marceau) rašo kompiuteriu elegantiškai įrengtame, gal kiek reklamą primenančiame bute – režisierius mėgsta pašiepti savo herojus, kurių buržuaziškumas kartais erzina ir pačius prancūzus. Darbą nutraukia skambutis – tėvas patyrė insultą ir atsidūrė ligoninėje. Emanuelė ir jos sesuo Paskalė (Géraldine Pailhas) tiki, kad tėvas išsikapstys, nors organizmui padaryta didelė žala. Tačiau aštuoniasdešimt penkerių André (André Dussollier) visai nenori vegetuoti globojamas net geriausių pasaulyje dukterų. Jis reikalauja, kad Emanuelė susitartų dėl eutanazijos. Net ir apeinant šeimos ar kitus jausmus, tėvo noras tampa tikrais moraliniais spąstais, o bet koks delsimas sukelia tik dar vieną André pykčio protrūkį. Atmosfera vis tirštėja. Ozonui paklūsta bet kuris žanras, bet vos kilus abejonei, ar tik filmas nebus kilniais ketinimais pridengta publicistika, „Viskas praėjo gerai“ pakrypsta į kitą pusę.

Pamenu, jaunystėje sukrėtė Simone de Beauvoir knyga „Labai lengva mirtis“ (1964), kurią Jeanas-Paulis Sartre’as vadino jos geriausiu kūriniu. De Beauvoir aprašė motinos mirtį, kurią jos su seseria stebėjo tris mėnesius. Tai plonytė knyga – joje susilieja autobiografiniai motyvai, dienoraštis, dokumentinis filmas ir fikcija. Filosofas Paulis Ricoeuras yra sakęs, kad literatūra, tapusi minties laboratorija, sukuria tiesioginio įvykių atkūrimo iliuziją. Regis, kinas taip pat nesiliauja to siekęs, nors, būkime teisingi, pavyksta retai. Tačiau „Labai lengvą mirtį“ prisiminiau ne todėl, kad knyga paveikė mąstymo apie mirtį ir jos vaizdavimo tradiciją, bet ir todėl, kad rašytoja įgijo tarsi tris tapatybes: ji yra autorė, pagrindinė herojė ir pasakotoja. „Viskas praėjo gerai“ sukurtas pagal autobiografinę Emmanuėlę Bernheim (1955–2017), beje, rašiusios ne vieno Ozono filmo scenarijų, ilgamečio „Cahiers du Cinéma“ redaktoriaus Serge’o Toubiana žmonos, knygą.

Filme daug prisiminimų, sapnų ir net atviro kičo, bet tai neužgožia akademinės prigimties klausimų – ar duktė turi teisę atimti tėvo gyvenimą, ar tėvas turi teisę to prašyti? Tačiau Ozonas nebūtų Ozonas, todėl humoras ir virtuoziški aktoriai suteikia pasakojimui lengvumo – taip atsikratoma publicistikos, didaktikos bei kitų mirtinių filmų apie išėjimą nuodėmių, o režisierius išlieka ir autorius, ir optimistas.

Artėja prie pabaigos Charlie Chaplino filmų retrospektyva. Filme „**Karalius Niujorke**“ (**LRT Plius, 5 d. 21 val., LRT, 6 d. 22.35**) Chaplinas mizantropas nugali Chapliną komiką, o publicistika dažnai užgožia groteską ir melancholišką juoką. Kritikuodamas antikomunistinę karštligę, senatoriaus McCarthy paskelbtą raganų medžioklę, vartojimą ir žiniasklaidos idiotizmą, Chaplinas atsisakė ankstesnių filmų intelektualaus dvi-prasmiškumo. „Karalius Niujorke“ – vienas liūdniausių jo filmų.

Nekenčiamas Europos respublikos Estrovijos karalius, kurį vaidina pats Chaplinas, turi bėgti už vandenyno nuo tautos pykčio. Kai jis atvyksta į Niujorką, paaiškėja, kad artimas bendradarbis pavogė visus karaliaus pinigus, tad monarchas turi rasti būdą išgyventi „naujame

nuostabiame pasaulyje“. Bet 1957-ųjų Amerikoje nėra vietos išmintingiems žmonėms. Visuomenės sąmonę formuoja televizija, reklama verčia tapti vartotojais, o virš visko tvyro sunkūs politinės paranosios debesys.

Dabar optimizmo taip pat ne daug. Rusų naujienų agentūra net paskelbė, kad, palyginti su praėjusiais metais, per šiuos šalies gyventojų išlaidos antidepresantams išaugo net septyniasdešimt procentų. Pas mus tokių „naujienų“ neskelbia, bet televizoriuje pamatęs pykčio grimasos iškreiptą vienos isteriškos konservatorių ministrės veidą supratau, kad laikas skelbti žinias apie vyriausybės narių sveikatą. Juolab kad pandemija nesirengia trauktis ir visai nenustebčiau, jei išsipildytų filmo „**Covid-23**“ (**LNK, 9 d. 22.30**) scenarijus. 2020 m. sukurta Adamo Masono filmas perkelia į 2023-ųjų Los Andželą, kuriame pandemija trunka jau ketvirtus metus. Gydytojai ir mokslininkai negali sustabdyti viruso mutacijų, mieste įkurtos specialiosios zonos užsikrėtusiems. Į jas patekusieji jaučiasi taip, lyg jiems būtų paskelbtas mirties nuosprendis. Distopijos meninis lygis abejotinas, bet, manau, filmas gana tiksliai nusako būseną, kurią jau pradame pamiršti.

„Karalius Niujorke“

„Artūras, svajonių milijonierius“

Vis dėlto tarp geriausių būdų apsiginti nuo rudens nerimo paprasčiausias ir natūraliausias yra filmai, kurių herojai kovoja su nelabai palankiomis gyvenimo aplinkybėmis. Stepheno Gaghano filmo „**Auksas**“ (**BTV, 9 d. 21 val.**) personažas Kenis (Matthew McConaughey) – lyg Fickaraldo ir sukčiaus mišinys. Kai iš tėvo paveldėta firma atsiduria ties bankroto riba, Kenį aplanko sapnas apie Indonezijos džiunglėse slėpinius turtus. Jis vyksta į Aziją, tikėdamasis, kad geologas Maiklas (Édgar Ramírez) padės įsteigti džiunglėse aukso kasyklą. Abiem teks susidurti su malariją nešiojančiomis muselėmis, korumpuotais vietinės valdžios atstovais ir konkurentais. Prisimenant vieną klasiką, su auksu yra kaip su ugnimi – ir šilta, ir nesaugu. Bet Kenio energija, atsirančianti iš ambicijų, pykčio ir pigaus burbono, gali įkvėpti, juolab kad filmo pagrindas – tikra istorija.

Šio to galima pasimokyti ir iš Jasono Winerio filmo „**Artūras, svajonių milijonierius**“ (**TV1, 6 d. 23.05**) herojaus, kuris, patekęs į nemalonus aplinkybes, visada klio vėsi dviem dalykais: savo turtais ir auklės Hobson (Helen Mirren) sveiku protu. Kad gautų palikimą, alkoholio ir linksmybių mėgėjas Artūras (Russell Brand) turi vesti turtingo statybų pramonininko dukterį Siuzan (Jennifer Garner), nors pamilo Naomi (Greta Gerwig). Žinoma, meilės nenusipirksi už pinigus, bet, ko

gero, ir nemeilės pardavinėti neverta.

Nors Eli Rotho filmas „**Namo su laikrodžiais paslaptis**“ (**LNK, 5 d. 19.30**) priklauso šurpą (bent jau man) žadinančiai „filmo visai šeimai“ kategorijai, su Johno Anthony Bellairso knygomis, pagal kurias jis sukurtas, užaugo ne viena karta, sekdamas, kaip susiklostys našlaičio Liuiso gyvenimas. Su knygų pilnu lagaminu Liuisas atsikrausto pas ekscentrišką dėdę Džonataną (Jack Black). Šis gyvena dideliame dvare, kurio savininkas anksčiau buvo burtininkas Aizekas. Prieš pereidamas į tamsos pusę, Aizekas buvo Džonatanos draugas. Liuisas sužino, kad dėdė ir kaimynė ponija Cimerman (Kate Blanchett) yra burtininkai. Jie bando sustabdyti artėjančią Apokalipsę, bet kad taip atsitiktų, reikia rasti Aizeko sienoje paslėptą laikrodį. Rothas ir filmo dailininkai sukūrė įtaigų pasaulį. Režisierius sumaniai juda tarp grotesko ir siaubo: baimės atmosfera dera su pasakiška magija. Kartu tai filmas apie edukacijos, išsilavinimo ir šeimos ryšių pergalę prieš laikinumą ir žiaurų laiką.

Peterio Bergo „**22-oji mylia**“ (**LNK, šįvakar, 4 d., 21 val.**) – iš tų pasakų, kurias mėgsta sumitę dėdės. Specialusis elitinio CŽV padalinio agentas Džeimsas (Mark Wahlberg) lydi informatorių, kurio liudijimai gali išgelbėti šimtus žmonių. Jie turi įveikti 22 mylias, skiriančias oro uostą ir JAV ambasadą. Miesto džiunglėse tyko tikri pavojai.

Mikaelo Marcimaino filmo „**Išgyventi virš horizonto**“ (**TV3, 9 d. 22.30**) herojai išsirengę į atogrąžų saloje vykšančias draugo vestuves. Į salą jie skrenda lėktuvu, kurio pilotą ištinka širdies smūgis. Likę be ryšio ir degalų, tris pilotavimo pamokas gavę Sara ir Džeksonas bandys ne tik nenukristi, bet ir nesusidurti su artėjančia audra.

Visi šie filmai, kaip ir pamirštos vaikystės pasakos, tvirtina, kad priešintis apsimoka, net jei baisu.

Jūsų –
JONAS ŪBIS

„7MD“ INF.

ATKELTA IŠ 12 PSL.

jiems ištrūkti iš uždaro rato, į kurį migrantus įtraukia prekiautojai žmonėmis, nusikalstamas pasaulis ir beširdžiai biurokratai? Broliai Lucas ir Jeanas-Pierre’as Dardennė’ai ir vėl užduoda skaudžius klausimus, į kuriuos neskubama atsakyti (ypač Lietuvoje).

„**Trys žiemos**“ („**Drii winter**“, Šveicarija, Vokietija, 2022)
Originaliausiu šiuometės Berlinalės filmu pavadintos „Trys žiemos“

atrodo lyg Bruno Dumont’o sukurta „Milko“ šokolado reklama. Filmas perkelia į atvirukiškai gražias Alpes. Čia gyvena nuo gamtos kaprizų ir likimo pokštų priklausantys žmonės. Tarp jų ir padavėja Ana, kuri nusprendžia būti kartu su vietos bendruomenei įtarimų keliančiu atvykėliu Marku. Kuo daugiau faktų liudija jo nenaudai, tuo labiau Ana jį gina – suprasdama, kad kovoja ir už teisę gyventi savaip. Tad filmas yra ir pagarbos duoklė moters jėgai, ir jaudinantis pasakojimas apie meilę. Režisierius Michaelas Kochas sugeba balansuoti ties rimtumo ir pašaipos riba, todėl

filmas kartais tampa provincijos absurdo kronika, kurioje atsirado vietos ir kičiniam folklorui, ir Bolivudo estetikai.

„**Tyliosios dvynės**“ („**The Silent Twins**“, Lenkija, JAV, D. Britanija, 2022)
Agnieszka Smoczyńska ne viename įsiminė chuliganišku debiutu „Šokių aikštelės dukterys“ apie dvi undinėles, bandančias mylėti ir gyventi Varšuvoje. Naujojo jos filmo herojės taip pat seserys, bet jų istorija – reali. Tai juodaodės June ir Jennifer Gibbons iš Velso, kurios nuo vaikystės kalbėjosi tik

tarpusavyje. Jos atsisakė žodžiais bendrauti su šeima, mokytojais, bendraamžiais. Tai buvo keistas duetas, kurio gyvenimas vyko už uždarytų kambario durų, vaizduotėje, žaidimuose ir rašomų knygų puslapiuose. Vidinis herojų pasaulis filme rodomas pasitelkiant muziką ir vaizdus. Dvynių istorija papasakota knygose, žiniasklaidoje ir net dainose, bet Smoczyńska kalba ir apie nekontroliuojamą tapusį jaunatvišką maištą, ir apie toksišką meilę, kai išorinis pasaulis liaujasi egzistuoti.

Parodos

VILNIUS

Nacionalinė dailės galerija

Konstitucijos pr. 22

Naujas žvilgsnis į XX a. II pusės – XXI a. Lietuvos dailę

Radvilų rūmų dailės muziejus

Vilniaus g. 24

Sylvios Plachy paroda „Kada bus rytojus“

Emilijos Škarnulytės paroda „Švytintys kambariai“

Vilniaus paveikslų galerija

Didžioji g. 4

Paroda „Iš nusidėjėlių didžiausia“ : Vladis-lovo Neveravičiaus paveikslas „Atgailau-janti šv. Marija Magdalietė“

Paroda „Iš Žemaitijos dvarų kolekcijų. Že-maičių muziejaus „Alka“ rinkinys“

Taikomosios dailės ir dizaino muziejus

Arsenalo g. 3A

Paroda „Nematomi. Istoriniai baldai iš šiuolaikinio dizaino perspektyvos“

VI tarptautinė šiuolaikinės juvelyrikos ir metalo meno bienalė „METALOfonas: vie-tos atmintis“

Sigito Virpilaičio paroda „Apie apyrankę“

Lietuvos nacionalinis muziejus

Arsenalo g. 1

Paroda „Išpakuojam! Henrio Gaidžio do-vana Lietuvai“

Senasis arsenalas

Arsenalo g. 3

Archeologės Rimutės Rimantienės 100-osioms gimimo metinėms skirta paroda „Ar galima šnekėtis man su jais?“

Istorijų namai

T. Kosciuškos g. 3

Paroda „Ką slepia sarkofagas: Senovės Egipto mumijų tyrimai“

Jolitos Vaitkutės instaliacija „Švelnus gin-klas“, skirta parodai „kovotoJOS XIX–XX“ Tarptautinė paroda „1 000 000 žingsnių: Gintaro kelias nuo Romos iki Baltijos“

Vilniaus gynybinės sienos bastėja

Bokšto g. 20 / 18

„Nuo titnago iki parako: ginklai amžiams bėgant“

Signatarų namai

Pilies g. 26

Paroda „Laisvės siekis kaip žaidimas-įvykis“

Lukiškių kalėjimas

Lukiškių skg. 6

Paroda „kovotoJOS XIX–XX“

Valdovų rūmai

Katedros a. 4

Paroda „Briuselio gobelenų meistrystė. Naujos muziejaus vertybės“

Paroda „Nerūpestingas amžius. Vaikystė Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje“

MO muziejus

Pylimo g. 17

Paroda „Susitikimas, kurio nebuvo“

Paroda „Opartiniai atspindžiai“

Lietuvos meno pažinimo centras „Tartle“

Užupio g. 40

Paroda „Vilnius amžinai. Dailės kūrinių ir vadovų po miestą dialogas“

Vilniaus muziejus

Vokiečių g. 6

Paroda „Apie patogumą ir grožį: pokyčiai vilniečių namuose 1870–1918 metais“

VDA parodų salės „Titanikas“

Maironio g. 3

iki 5 d. – Gudny Rosos Ingimarsdottir ir Gauthier Huberto paroda „Kurčiųjų dialogas“

Galerija „Kairė–dešinė“

Latako g. 3

iki 5 d. – V knygos meno trienalė „O imago!“

nuo 8 d. – Gintaro Gesevičiaus paroda „In-Out. Rytoj bus vakar“

Prospekto fotografijos galerija

Gedimino pr. 43

iki 12 d. – Arturo Valiaugos, Alfredo Simo-navičiaus, Virgilijaus Usinavičiaus-Augulio ir Ingridos Umbrasaitės darbų paroda „Žiū-rintys į horizontą“

Vilniaus fotografijos galerija

Stiklių g. 4

Emilijos Petrauskienės paroda „Sidabro sodas / Tulpės“

Pamėnkalnio galerija

Pamėnkalnio g. 1

iki 8 d. – Kristės Stan kūrybos paroda „Focal Length“

Galerija „Vartai“

Vilniaus g. 39

Igno Krunglevičiaus paroda „Rūgštaus lietaus aidas“

Galerija „Arka“

Aušros Vartų g. 7

iki 5 d. – Lino Liandzbergio ir Arturo Va-liaugos paroda „Relokacija“

iki 5 d. – paroda „Teatro navigacija: kas ten“

Galerija „Meno niša“

J. Basanavičiaus g. 1 / 13

Vilniaus emalio meno bienalė „Vilnius 2022“

Marytės Dominaitės personalinė emalio meno paroda

Galerija „Aidas“

A. Jakšto g. 9

iki 10 d. – Agnės Kulbytės tapybos paroda „Patikėta erdvei“

(AV17) galerija

Totorių g. 5

Vlado Urbanavičiaus personalinė paroda „Plieno junginiai“

Vilniaus rotušė

Didžioji g. 31

nuo 8 d. – Nacionalinės M.K. Čiurlionio menų mokyklos Dailės skyriaus paroda „Matavimai ir vizijos“

nuo 8 d. – Kristinos Norvilaitės paroda „Beveik visą naktį ieškojau“

Jono Meko vizualiųjų menų centras

Malūnų g. 8

Paroda „Ir žemė, ir mėnulis, ir visos žvaigž-dės. Orvidų sodyba fotografijose“

Teatro, muzikos ir kino muziejus

Vilniaus g. 41

Paroda „Grażina ir drakonas“

Energetikos ir technikos muziejus

Rinktinės g. 2

Gedimino Akstino ir Vidmanto Jusonio paroda „Kontaktas“

Paroda „Saudade“

Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerija

Vilniaus g. 39 / 6

iki 12 d. – Kęstučio Gintalo fotografijų paroda „Atskirai?“

Vlado Vildžiūno galerija

Lobio g. 6 A

Paroda „Jeruzalė. Šeši dešimtmečiai sode: Vladas ir Marija“

Čiurlionio namai

Savičiaus g. 11

Paroda „Sofijos ir Konstantino meilė“

S. Vainiūno namai

A. Goštauto g. 2

Aloyzo Stasiulevičiaus tapybos darbų paroda „Harmonija“

Lietuvos nacionalinė Martyno

Mažvydo biblioteka

Gedimino pr. 51

Antano Sutkaus fotografijų paroda „Mus skyrė septyni kilometrai ir septyneri metai“, skirta Vytauto Landsbergio jubiliejui

„Asmenybės ir minties šviesa: Alberto Zala-toriaus 90-osioms gimimo metinėms“

Christinos Stohn fotografijų paroda „3a Свaбoды / Už laisvę / For Freedom“

iki 6 d. – paroda „Tomo Venclovos ženklas“

Vilniaus universiteto biblioteka

Universiteto g. 3

Smuglevičiaus salėje – paroda „Skorinos pradėta: 500 Vilniaus spaudai“

Galerija „Atletika“

Vitebsko g. 23

Hannos Iļās ir Bryndīs Björnsdóttir (Díso) paroda „Respawn“

Projektų erdvė „Swallow“

Vitebsko g. 23

Tarptautinė grupinė paroda „Fredo Sandbacko orai“

LDS meno erdvė „Medūza“

Šv. Jono g. 11

iki 13 d. – Augusto Serapino instaliacija „Prieangis“

Galerija „Vilnensis“

Dominikonų g. 7

Catarinos Hällzon paroda „Grįžtu prie savo šaknų“

KAUNAS

Nacionalinis M.K. Čiurlionio dailės muziejus

V. Putvinskio g. 55

Williamo Kentridge'o paroda „Tai, ko nepamename“

Paroda „Prieš... ir po 100 metų“

Paroda „Moters atvaizdas Kauno meno mokyklos grafikoje“

Kauno paveikslų galerija

K. Donelaičio g. 16

Yoko Ono paroda „Laisvės pažinimo sodas“

Adelės ir Pauliaus Galaunių namai

Vydūno al. 2

Antano Jasenos paroda „Peizažo ir daikto genezė“

Galerija „Meno parkas“

Rotušės a. 27

Reginos Hübner paroda „Brangioji ląstele“

Paroda „Atskleistas neregėtas laikas“

Kauno fotografijos galerija

Vilniaus g. 2

iki 13 d. – Dorothy Bohm (D. Britanija) fotoparoda

„Pelėdų kalno“ galerija

A. Mackevičiaus g. 27

iki 8 d. – Kauno meno mokyklos 100-mečiui skirta Felikso Jakubausko paroda „Miestui ir pelėdoms“

KLAIPĖDA

Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija

Liepų g. 33

Česlovo Lukensko paroda „Laikas medyje 2022“

Gintauto Trimako paroda „#atsakymas#spalva#slinktis“

Klaipėdos kultūrų komunikacijų centras

Didžioji Vandens g. 2

iki 6 d. – Gerdos Malinauskaitės, Šarūno Baltrukonio ir Manto Valentukonio tapy-bos paroda „Paviršiaus būklė“

iki 6 d. – Simonos Merijauskaitės kūrybos paroda „Monolitas“

Klaipėdos galerija

Bažnyčių g. 6

Lino Spurgos (jaunesniojo) kaligrafijos kū-rinių paroda „Raidės forma“

Laikrodžių muziejus

Liepų g. 12

Paroda „Laikas Klaipėdos spalvomis“

Baroti galerija

Didžioji Vandens g. 2

Monikos Gedrimaitės paroda „Kiek trunka kūryba“

ŠIAULIAI

„Laiptų“ galerija

Žemaitės g. 83

iki 12 d. – Marijos Švažienės tekstilės ir Jono Švažo tapybos paroda

Dailės galerija

Vilniaus g. 245

Paroda „Laiminga pabaiga“

Fotografijos muziejus

Vilniaus g. 140

iki 6 d. – Vilijaus Žagrakalio fotografijų paroda „Rakursai“

PANEVĖŽYS

Panevėžio miesto dailės galerija

Respublikos g. 3

LDS Vilniaus skyriaus paroda „Prieškvadrie-nalė 2022. LDS bendruomenės: gangai, gru-pės ir individai“

Fotografijos galerija

Vasario 16-osios g. 11

iki 5 d. – Alio Balbieriaus fotografijų paroda „Jono Meko žemė“

Panevėžio kraštotyros muziejus

Vasario 16-osios g. 23

Paroda „Juostų pynimo tradicija: žmonės ir spalvos“

DRUSKININKAI

M.K. Čiurlionio memorialinis muziejus

M.K. Čiurlionio g. 35

Paroda „M.K. Čiurlionio atvirlaiškiai“

V.K. Jonyno galerija

Turistų g. 9

Jūratės Kazakevičiūtės paroda „Regėjimai, slaunieji medeliai ir kitos gyvastys“

TRAKAI

Galerija „Fojė“

Vytauto g. 69

Andriaus Repšio fotografijų paroda „Paukš-čio akimis“

Spektakliai

VILNIUS

Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras

4, 5 d. 18.30 – PREMJERA! G. Verdi „RIGO-LETAS“. Libreto autorius F.M. Piave, rež. F. Zeffirelli, rež. Statytojas S. Trespidi, muzikos vad. ir dir. R. Šumila, dir. M. Staškus

6 d. 12 val. – B. Pawlowskio „SNIEGUOLĖ IR SEPTYNI NYKŠTUKAI“. Dir. A. Šulčys

6 d. 18 val. – Baroko muzikos gala koncer-tas. Atlikėjai R. Pe (kontratenoras), A. Mar-chiol (klavesinininkas), ansamblis „Cap-pella Concertante Vilnense“

12 d. 10, 12 val. *Kamerinėje salėje* – koncer-tas kūdikiams „Muzika mažoms ausytėms III“. Atlikėjai T. Kratkovskis (baleto solis-tas), R. Karvelytė (kordebaleto šokėja), I. Pikalavičiūtė (violončelininkė), J. Čepo-nis (pianistas). Choreogr. D. Bakėjus

13 d. 12, 14 val. *Kamerinėje salėje* – S. Mickio „ZUIKIS PUIKIS“. Dir. J.M. Jauniškis

Lietuvos nacionalinis dramos teatras

Naujoji salė

4, 5 d. 18 val. – M. Ivaškevičiaus „MIEGAN-TYS“. Rež. O. Koršunovas

8, 9 d. 19 val. – L. Adomaičio „ALISA“. Rež. A. Obcarskas

10, 11 d. 19 val. – K. Binkio „ATŽALYNAS“. Rež. J. Vaitkus

12 d. 19 val. – M. Buszewicziaus, A. Smolar „SULĖTINTAI“. Rež. A. Smolar

13 d. 19 val. – S. Parulskio „JULIJA“. Rež. K. Glušajevas

Mažoji salė

4 d. 19.30 – M. Bellemare „LAISVĖ“. Rež. D. Gavenonis

5 d. 19.30 – M. Algus „SIEROS MAGNOLI-JOS“. Rež. E. Švedkauskaitė

6 d. 17 val., 10 d. 19.30 – T. Kavtaradzės „SIRENŲ TYLA“. Rež. L. Kutkaitė

9 d. 19.30 – R. Duncano „ABELARAS IR ELOIZA“. Rež. R. Ramanauskas

12 d. 19.30 – „LEDO VAIKAI“. Rež. B. Mar

Valstybinis jaunimo teatras

5 d. 16 val. – „AUSTERLICAS“ (pagal W.G. Sebaldo knygą). Rež. K. Lupa

6, 8 d. 18.30 *Salėje 99* – Ė. Louis „EDŽIO PA-BAIGA“. Rež. N. Jasinskas

L. Žakevičius, P. Laurinaitis, A. Gecevičius (urbanistinio šokio teatras „Low Air“) 6 d. 17 val. – klounados vesternas „ODI-SĖJA“. Rež. Ž. Beniušis 7 d. 11 val. – Šokio pirmadieniai 8–14 mėnesių mažyliams Vilniuje 10 d. 18 val. <i>Kišeninėje salėje</i> – „KISSMAS“. Rež. T. Kavtaradzė 10 d. 19 val. <i>Juodojoje salėje</i> – K.M. Kulinič „SODRA, MON AMOUR“. Rež. G. Aleksa 11 d. 12 val. <i>Juodojoje salėje</i> – „PAMIRŠTOS PRINCESĖS“. Choreogr. I. Kuznecova (šokio teatras „Padi Dapi Fish“) 11 d. 19 val. – N. De Poncharra „ŽIURKIA-GALVIAI“. Kūrybinė komanda V. Masalskis, D. Želvys, P. Pinigis, L. Akstinaitė 12 d. 19 val. – PREMJERA! „NIEKUR, NET NE ČIA“. Kūrybinė komanda M. Pinigis, A.C. Bibiano, A. Stakelė, M. Ūsas (A. Mozūraitis), M. Stabačinskas, V. Pitrinaitė, M. Šerstabojevaitė, A. Lansbergas 12 d. 19 val. – „SKAMBUTIS TĖVUI“ (monospektaklis pagal F. Kafkos „Laišką tėvui“). Rež. G. Aleksa	
KAUNAS	
Nacionalinis Kauno dramos teatras 4 d. 19 val. <i>Ilgajoje salėje</i> – L. Vyrypaevo „VASAROS VAPSVOS GELIA MUS NETGI LAPKRITĮ“. Rež., dail. N. Maglakelidzė (Sakartvelas) 5, 6 d. 15 val. <i>Rūtos salėje</i> – M. Myllyaho „PANIKA“. Rež. K. Gudmonaitė 11, 12 d. 18 val., 13 d. 15 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – PREMJERA! „VEIDAS / VISAGE“ (vienos dalies spektaklis E. Levino atminčiai). Vaidina M.K. Gotbergas, M. Ivanauskas, P. Jatkevičius, A. Sužiedėlis. Rež. V. Adelus ir I. Adelus&Suran (Prancūzija) (NKDT kartu su Ešo teatru ir „Kaunas 2022“) 12 val. 12 val. <i>Mažajoje scenoje</i> – „LABAS, LAPE!“ (pagal E. Daciūtės pasaką „Laimė yra lapė“). Rež. E. Kižaitė	
Kauno valstybinis muzikinis teatras 4 d. 18 val. – G. Verdi „TRAVIATA“. Dir. J. Geniušas 5 d. 18 val. – F. Wildhorno „GRAFAS MONTEKRISTAS“ (pagal A. Dumas romaną). Dir. J. Janulevičius 6 d. 12 val. – PREMJERA! O. Rodino „ALADINAS“. Pastatymo meno vad. P. Kachanovas, choreogr. ir rež. S. Konas, muzikos vad. ir dir. O. Madaraš, dir. J. Geniušas 6 d. 18 val. – J. Strausso „ŠIKŠNOSPARNIS“. Dir. J. Geniušas 10 d. 18 val. – M. Kunze ir S. Levay „ELISABETH“. Muzikinis vad., dir. J. Janulevičius 11, 12 d. 18 val. – „ADAMSŲ ŠEIMYNĖLĖ“. Dir. J. Janulevičius 13 d. 12 val. – A. Jasenkos „DRYŽUOTA OPERA“. Rež. V. Martinaitis, Dir. V. Visockis	
Kauno kamerinis teatras 4 d. 18 val. <i>Plungės kultūros centre</i> – M. McDonagh „PAGALVINIS“. Rež. G. Varnas 6 d. 19 val. – „BOWEI“. Rež. N. Jasinskas 9 d. 18 val. – M. Jones „AKMENYS JO KIŠENĖSE“. Rež. G. Padegimas 10 d. 18 val. – „KAFKA INSOMNIA“. Rež. Ž. Vingelis 12 d. 12 val. – „IŠ KUR AŠ?“. Rež. R. Kimbraitė 12 d. 18 val. – M. Bellemare „LAISVĖ“. Rež. D. Gavenonis (Nacionalinis dramos teatras)	
Kauno lėlių teatras 5, 6 d. 12 val. – PREMJERA! „NYKSTANTYS ŽMOGELIUKAI“. Rež. A. Sunklodaitė 11 d. 18 val. – „DIEVŲ MIŠKAS“ (pagal B. Sruogos romaną). Rež. A. Sunklodaitė 12 d. 12 val. – „SNIEGUOLĖ IR SEPTYNI NYKŠTUKAI“ (pagal brolių Grimmų pasaką). Aut. ir rež. O. Žiugžda 13 d. 12 val. – „MIUNHAUZENO KELIONĖ“ (pagal G. A. Burgerio kūrinį). Rež. M. Mičiulytė	
KLAIPĖDA	
Klaipėdos valstybinis dramos teatras 4, 5 d. 18.30 <i>Didžiojoje salėje</i> – „TARP LENOS KOJŲ, ARBA ŠVENČIAUSIOSIOS MERGELĖS MARIJOS MIRTIS PAGAL M. KARAVADŽĄ“. Pjesės aut., rež., scenogr., kostiumų dail. A. Duda-Gracz 5 d. 18.30 <i>Mažajoje salėje</i> – D. Nowakowskio „KAI KURIOS ERELĮŲ RŪŠYS“. Rež. I. Reklaitis 10 d. 18.30 <i>Mažajoje salėje</i> – A. Strindbergo „TĖVAS“. Rež. M. Ķimele 11, 12 d. 18.30 – PREMJERA! „MEILĖ“. Pjesės aut., rež., kost. dail., scenogr. ir choreogr. A. Duda-Gracz, komp. Ł. Wójcik-Zawierucha, šviesų dail. K. Łuszczzyk. Vaidina A. Mikitavičiūtė, A. Lepiochinas, B.R. Nowicki, C. Studniak, D. Meškauskas, D. Kulionytė, E. Jackaitė ir kt. 12 d. 11, 12 val. – „DEBESŲ GAUDYKLĖ“. Choreogr. ir rež. L. Geraščenko (šokio teatras „Judesio erdvė“) 13 d. 18.30 – R. Jaroszo „ROBOTŲ PASAKOS“. Rež., šviesų dail. K. Dworakowski	
Klaipėdos muzikinis teatras 4 d. 18.30 <i>Žvejų rūmuose</i> – Z. Liepinio „PARYŽIAUS KATEDRA“. Dir. T. Ambrozaitis 6 d. 12 val. <i>Žvejų rūmuose</i> – N. Sinkevičiūtės „PASAKA BE PAVADINIMO“ 11, 12 d. 18.30 <i>Žvejų rūmuose</i> – PREMJERA! „DONA KICHOTĖ“ (šokio spektaklių triptikas pagal G.F. Händelio, H. Purcello, J.S.Bacho, M. Berezovskio, S. Miliūnaitės ir A. Scarlatti muziką). Dir. V. Konstantinovas	
ŠIAULIAI	
Šiaulių dramos teatras 4 d. 18.30 – „KALTĖS IR NUSIKALTIMAI“. Rež. G. Padegimas (Naisių vasaros teatras) 5 d. 18 val. – „PRINCIPAS“ (pagal A. Čechovo humoreskas „Meška“ ir „Piršlybos“). Rež. K. Kazlauskaitė („Bardai LT“) 6 d. 12 val. – M. Jašinskaitės „#BJAURUSIS ANČIUKAS MOKYKLOJE #“. Rež. Š. Datenis 6 d. 17 val. – A. Špilevojaus „BAGADELNIA“. Rež. A. Špilevojus 8 d. 18.30 – „24 VALANDOS IŠ MOTERS GYVENIMO“ (literatūriniai etiudai pagal S. Zweigo noveles). Kūrėjos V. Bičkutė, V. Kochanskytė, D. Rudytė 11 d. 18.30 – „MAN ŠIANDIEN – HAMLETAS“. Rež. I. Stundžytė 12 d. 18 val. – „PUARO“ (pagal A. Christie). Rež. G. Aleksa	
PANEVĖŽYS	
Juozo Miltinio dramos teatras 4 d. 18 val. – L. Baleanu „KASTINGAS KASTINGAS KASTINGAS“. Rež. ir idėjos aut. A. Preidytė 5 d. 18 val. – I. Vyrypajevo „IRANO KONFERENCIJA“. Rež. A. Špilevojus (Miltinio laboratorija) 6 d. 12 val. – „LOPŠINĖ ŽEMEI“. Rež. I. Jackevičiūtė 12 d. 18 val. – PREMJERA! „KŪNAI“. Choreogr., rež. M. Pinigis, A.C. Bibiano, komp. A. Stakelė, scenogr. ir kost. dail. A. Gudas. Atlieka G. Arlauskas, I. Brikė, M. Cemnickas, K. Galkutė ir kt. 13 d. 16 val. – PREMJERA! „NEPAPRASTA EDVARDO TIULEINO KELIONĖ“ (K. DiCamillo knygos motyvais). Rež. K. Siaurusaitytė	
Koncertai	
Lietuvos nacionalinė filharmonija 6 d. 19 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje</i> , – festivalis „Gaida 2022“. Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras (meno vad. ir vyr. dir. M. Pitrėnas). Solistai Lucas ir Arthuras Jussenai (fortepijoninis duetas, Olandija), F. D’Orazio (smuikas, Italija), D. Kuznecovaitė (smuikas), E. Daunytė (violončelė). Dir. V. Kaliūnas. Programoje K. Bubnelio, S. Sciarino, R. Vitkauskaitės, J. Roukenso kūriniai	
12 d. 19 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje</i> , – orkestro muzikos koncertas smuikininkės R. Mataitytės jubiliejui. Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras (meno vad. ir vyr. dir. M. Pitrėnas). Solistė R. Mataitytė (smuikas). Dirigentė K.-L. Wilson (JAV). Programoje V. Barkausko, B. Bartóko, A. Dvořáko kūriniai 13 d. 16 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Mažajoje salėje</i> , – kamerinės muzikos koncertas „Duettissimo“ 10-mečiui. D. Dėdinskaitė (smuikas), G. Pyšniakas (violončelė). Programoje Z. Kodály, P. Vasko, L. Narvilaitės, B. Martinū kūriniai	
VILNIUS	
Lietuvos valstybinis simfoninis orkestras 4 d. 19 val. <i>Valdovų rūmuose</i> – F. Latėno muzikos vakaras. I. Prudnikovaitė (vokalas), P. Meškėla (vokalas), V. Bagdonas (aktorius), K. Kelleris (smuikas), R. Romoslauskas (altas), P. Jacunskas (violončelė), Lietuvos valstybinis simfoninis orkestras. Dir. R. Šumila. Vedėjas V. Gerulaitis	
Šv. Kotrynos bažnyčia 5 d. 19 val. – akordeono festivalio „Vilnius 2022“ atidarymo koncertas. Atlikėjai R. Sviackevičius (akordeonas), M. Bačkus (violončelė). Programoje B. Kutavičiaus, V. Bartulio, F. Latėno, A. Šenderovo kūriniai 9 d. 19 val. – folkloro festivalis „Pokrovo varpai“. Atlikėjai folkloro ansamblis „Gurdžai“ (Sakartvelas), „Drevno“ (Lenkija, Ukraina), Začikievičių šeimininis ansamblis (Lenkija, Ukraina) ir kt.	
Lietuvos muzikų rėmimo fondas 6 d. 16 val. S. <i>Vainiūno namuose</i> – „Evgenia kviečia draugus“. Dalyvauja pianistė M. Radvilaitė ir violončelininkas V. Kaplūnas, kompozitorės T. Šlaustienė ir O. Beliukevičienė, fortepijoninis duetas „Non stop“: N. Blauberis ir T. Prokopovič; fortepijoninis trio: J. Jelesina (fortepijonas), L. Uscilaitė (smuikas) ir V. Gaizauskaitė (violončelė). Koncerto vedėja pianistė E. Leshchishina 9 d. 17.30 S. <i>Vainiūno namuose</i> – „Sugrįžimai... į studentišką jaunystę“. Dalyvauja aktorės A. Čepaitytė-Sipienė, L. Mulevičiūtė-Tomkienė, L. Žadeikytė	
„Organum“ koncertų salė 4 d. 19 val. – M. Kotorovych (smuikas, Ukraina) ir A. Shutovas (fortepijonas, Ukraina). Programoje F. Schuberto, V. Poliovos, V. Silvestrovo, Y. Ishchenko, B. Lyatoshinskio kūriniai 5 d. 18 val. – A. Šlausto kūrybos vakaras. A. Šlaustas (fortepijonas), V. Labutis (saksofonas), D. Rudis (mušamieji), A. Ducky (kontrabosas) 6 d. 16 val. – V. Kirvelytė (fortepijonas) ir E. Dvarionaitė (fortepijonas). Programoje D. Scarlatti, F. Chopino, L. van Beethoveno, F. Liszto kūriniai	
Vakarai	
VILNIUS	
Nacionalinė dailės galerija 8 d. 18 val. – viešų paskaitų ciklas „Aktualioji dailėtyra: naujausios Lietuvos meno tyrimų atodangos“. H. Šabasevičiaus paskaita „Istorija ir fikcija Lietuvos operų scenovaizdžiuose“ 10 d. 19 val. – projekto „A pokalbiai“ ciklas. Architektūros istoriko ir kritiko H. Ibe-lingso paskaita „Šiuolaikinė architektūra, planetos šiltėjimas, ekologinio nuosmukio tendencijos“	
A. Mickevičiaus viešojoji biblioteka 8 d. 17.30 – L. Jakimavičiaus (1959–2022) knygos „Paliktos paletės“ pristatymas. Vakare dalyvauja kultūrologas D. Kuolys, rašytojas A. Šlepikas, aktorius R. Saladžius	

Bibliografinės žinios

GROŽINĖ LITERATŪRA

Arbata papėdėje : [poezija] / Viktoras Rudžianskas. – Kaunas : Kauko laiptai, 2022. – 95, [5] p. : iliustr.. – Tiražas 500 egz.. – ISBN 978-609-8301-24-3 (įr.)

Atvirukai iš kurorto : [eilėraščiai] / Elena Karnauskaitė. – Kaunas : Kauko laiptai, 2022. – 81, [4] p.. – Tiražas 500 egz.. – ISBN 978-609-8301-25-0

Avarija : psichologinis trileris / Robin Morgan-Bentley ; iš anglų kalbos vertė Daurmantas Gadeikis. – Vilnius : BALTO leidybos namai, 2022. – 1 epub failas. – ISBN 978-609-487-128-3

Baltųjų Karpatų raganos : [romanas] / Kateřina Tučková ; iš čekų kalbos vertė Jurga Ralytė. – Vilnius : Gelmės, 2022. – 430, [2] p.. – ISBN 978-609-8302-18-9 (įr.)

Bevardės mergaitės : romanas / Serena Burdick ; iš anglų kalbos vertė Jūratė Žeimantienė. – Vilnius : BALTO leidybos namai, 2022. – 1 epub failas. – ISBN 978-609-487-113-9

Fransė Langton išpažintis : romanas / Sara Collins ; iš anglų kalbos vertė Leonas Judelevičius. – Vilnius : BALTO leidybos namai, 2022. – 1 epub failas. – ISBN 978-609-487-106-1

[anapus = (Crossing) / Rabinđranath Tagore ; [vertė Vytautas Landsbergis]. – [Vilnius] : Dominicus Lituanus, [2022]. – 93, [1] p.. – Tiražas 1000 egz.. – ISBN 978-609-8227-36-9 (įr.)

Kas buvo užrašyta vakar : [eilėraščiai] / Valdas Aušra ; [apipavidalinimui panaudotos autoriaus fotografijos]. – Kaunas : Kauko laiptai, 2022. – 96 p. : iliustr.. – Tiražas 300 egz.. – ISBN 978-609-8301-15-1

Laikas pralenkia mus : [eilėraščiai] / Jutta Noak. – Kaunas : Kauko laiptai, 2022. – 113, [5] p. : iliustr.. – Tiražas 200 egz.. – ISBN 978-609-8301-23-6

Laisvas kambarys : psichologinis trileris / Dreda Say Mitchell ; iš anglų kalbos vertė Jurga Žašinaitė. – Vilnius : BALTO leidybos namai, 2022. – 1 epub failas. – ISBN 978-609-487-119-1

Mirtis ir pavasaris : romanas / Mercè Rodoreda ; iš katalonų kalbos vertė Valdas V. Petrauskas. – Vilnius : Rara, 2022. – 153, [5] p.. – Tiražas 1000 egz.. – ISBN 978-609-8306-29-3

Nuodėmės, kurios gyvena tarp mūsų : [romanas] / Kamilė Birgė. – [Didvyriai, Kauno r. sav.] : Let’s booky [i.e. Juoda ant balto], 2022. – 319, [1] p.. – ISBN 978-609-96182-7-2

Paskutinis samurajus : [romanas] / Helen DeWitt ; iš anglų kalbos vertė Vilius Jakubčionis. – Vilnius : Rara, 2022. – 482, [3] p.. – Tiražas 1000 egz.. – ISBN 978-609-83063-0-9

Pažvelk į mane : romanas / Nicholas Sparks ; iš anglų kalbos vertė Skaistė Repčytė. – Vilnius : BALTO leidybos namai, 2022. – 1 epub failas. – ISBN 978-609-487-134-4

Per lygumą didžiai važiuoju : eilėraščiai / Algimantas Kaminskas. – Vilnius : Homo liber, [2022]. – 2 kn.. – ISBN 978-609-446-274-0

[Kn. 1]. – [2022]. – 83, [1] p.

Kn. 2. – [2022]. – 107, [1] p.

Romanas su ponaičiu Bridžertonu : Kolino istorija : [romanas] / Julia Quinn ; iš anglų kalbos vertė Viktorija Uželaitė. – Vilnius : Alma littera, 2022. – 420, [11] p.. – (Bridžertonai ; kn. 4). – Tiražas 3500 egz.. – ISBN 978-609-01-5293-5 (įr.)

Siena : [eilėraščiai] / Ramūnas Čičelis. – Kaunas : Kauko laiptai, 2022. – 62, [3] p.. – Tiražas 300 egz.. – ISBN 978-609-8301-22-9

Šuns era : eilėraščiai / Romas Daugirdas. – Vilnius : Homo liber, [2022]. – 105, [1] p.. – ISBN 978-609-446-275-7

Tamsios sielvarto plunksnos / Max Porter ; iš anglų kalbos vertė Marius Burokas. – Vilnius : Rara, 2022. – 124, [2] p.. – Tiražas 1000 egz.. – ISBN 978-609-8306-32-3

Toli ligi aušros : eilėraščiai / Vladas Danusas. – Kėdainiai : Spaudvita, 2022. – 89, [3] p.. – Tiražas 100 egz.. – ISBN 978-609-8126-91-4

Toptelėjimai : parapublicistika, beveik viskas / Vitolis Laumakys. – Kėdainiai : Spaudvita, 2022. – 335, [1] p. : faks., portr.. – ISBN 978-609-8126-92-1

Vesiu tave, kai drauge aplankysime 100 miestų / Nijolė Stražinskaitė. – [Didvyriai, Kauno r. sav.] : Let’s booky [i.e. Juoda ant balto], 2022. – 207, [1] p. : iliustr.. – ISBN 978-609-96182-6-5 (įr.)

GROŽINĖ LITERATŪRA VAIKAMS IR JAUNIMUI

Batuotas katinas : pagal Šarlio Pero pasaką / iliustravo Mélanie Grandgirard ; [iš prancūzų kalbos vertė Margarita Šeškuvienė]. – Kaunas : Vaiga, [2022]. – 25, [1] p., įsk. virš. : iliustr.. – (Mažojos skaitytojo klasika). – Tiražas 3000 egz.. – ISBN 978-609-440-595-2

Čarlis ir šokolado fabrikas / Roald Dahl ; iliustravo Quentin Blake ; iš anglų kalbos vertė Violeta Palčinskaitė. – Vilnius : Alma littera, 2021. – 183, [6] p. : iliustr.. – Tiražas 1200 egz.. – ISBN 978-609-01-4214-1 (įr.)

Daugiapasaulės sakmė / N. Gabija Wolmer ; [ilustracijų autorė Laura Wolmer]. – Vilnius [i.e. Pagiriai, Vilniaus r. sav.] : Amber books, 2022– .. – ISBN 978-609-96326-0-5 (įr.)

D. 1, Pupsų kronikos. – 2022. – 99, [1] p. : iliustr.. – Tiražas 1500 egz.. – ISBN 978-609-96326-1-2

Ignalinos pasakos / [sudarytoja Gintarė Adomaitytė] ; [dailininkė Daiva Molytė-Lukauskienė]. – Ignalina : Meno bangos, 2022. – 54, [2] p. : iliustr.. – Tiražas 500 egz.. – ISBN 978-609-96312-0-2

Jėzaus gimimas : [žavi Kalėdų istorija] / [parašė Gemma Barder] ; [iš anglų kalbos vertė Odeta Venckienė] ; [ilustravo Gabrielle Murphy]. – Kaunas : Vaiga, [2022]. – [22] p. : iliustr.. – Tiražas 3000 egz.. – ISBN 978-609-440-591-4

Kaip pasiekti Mėnulį / [parašė Stephanie Moss] ; [iš anglų kalbos vertė Odeta Venckienė] ; [ilustravo Kristen Humphrey]. – Kaunas : Vaiga, [2022]. – [22] p. : iliustr.. – Tiražas 3000 egz.. – ISBN 978-609-440-592-1

PARENGĖ LIETUVOS NACIONALINĖS MARTYNO MAŽVYDO BIBLIOTEKOS INFORMACIJOS MOKSLŲ DEPARTAMENTO NACIONALINĖS BIBLIOGRAFINĖS APSKAITOS SKYRIUS

Savaitės filmai

Amsterdamas **
Naujausias Davido O. Russello filmas pasakoja apie mažai žinomą Amerikos istorijos epizodą, kai 4-ajame dešimtmetyje bandyta nuversti JAV vyriausybę. „Amsterdamo“ centre – trijų amerikiečių, susipažinusių Pirmojo pasaulinio karo metais ir išpainiojusių į šią politinę intrigą, draugystę. Regis, režisierius bandė sukurti savo „Žiulio ir Džimo“ versiją. Filme vaidina Christianas Bale’as, Margot Robbie, Johnas Davidas Washingtonas, Anya Taylor-Joy, Chrisas Rockas, Michaelas Shannonas, Mike’as Myersas, Robertas De Niro ir kiti daugiau ar mažiau garsūs aktoriai. („Amsterdam“, rež. David O. Russell, JAV, 2022)

Bilietas į rojų *
George’as Clooney ir Julia Roberts – tobula Holivudo svajonių pora. Tad keista, kad ekrane jiedu dar nė karto nebuvo įsimylėję. Tai turėjo pakeisti Olo Parkerio „Bilietas į rojų“, pretenduojantis į *screwball comedy* tradiciją. Tačiau „Mamma Mia! Štai ir mes“ režisierius toli gražu nėra toks šmaikštus ir šamojingas kaip Frankas Capra, Ernstas Lubitschius ar Howardas Hawksas. Vienintelis dalykas, kuris šioje dažniausiai skausmingai nejuokingoje vestuvių prevencijos kelionėje primena didžiąją *screwball* klasiką, yra gerai pažįstamas siužetas apie akivaizdžiai vienas kitam skirtus žmones, kurie filmo pradžioje negali pakęsti vienas kito, o paskui turi 100 minučių, kad susitaikytų (vėl) ir sulauktų neišvengiamos laimingos pabaigos. („Ticket to Paradise“, rež. Ol Parker, JAV, 2022)

Helovinas baigiasi **
Praėjus ketveriems metams po pastarojo franšizės filmo „Helovinas žudo“ įvykių, Lori Stroud (Jamie Lee Curtis) gyvena su anūke Elison (Andi Matichak) ir baigia rašyti autobiografiją. Maniakas Maiklas Majersas dinga kaip į vandenį. Lori, dešimtmečiais persekiojama žudiko šmėklos, nusprendė išsivaduoti iš baimės ir pykčio, kad atgautų savo gyvenimą. Tačiau kai jaunas vyras Koris (Rohan Campbell) apkaltinamas berniuko, kurį prižiūrėjo, nužudymu, tai įžiebia smurto ir teroro bangą, priversiančią Lori stoti į akistatą su blogiu kartą ir visiems laikams. Davidas Gordonas Greenas teigia paskutiniu franšizės filmu norėjęs sukurti pamokančią istoriją apie smurto žalą. („Halloween Ends“, rež. David Gordon Green, JAV, D. Britanija, 2022)

Kompromatas **
2015 m. Yoannas Barbereau, Prancūzų kultūros centro Irkutske direktorius, vieną rytą suimamas savo penkerių metų dukters akivaizdoje. Jis tampa sąmokslu auka, patenka į kalėjimą ir po dvejų metų keistu būdu pabėga. Vėliau Barbereau aprašė šią trauminę patirtį kaskiškoje knygoje „Sibiro kalėjimuose“ („Dans les geôles de Sibérie“). Tačiau Jérôme’as Salle’as, įkvėptas šios istorijos, paverčia ją nykiu ir nuspėjamu trileriu su Gilles’iu Lellouche’u, vaidinančiu *à la* Džeisoną Borną. Taip pat vaidina Joanna Kulig, Louis-Do de Lencquesaing’as, Marius Repšys, Vaidotas Martinaitis, Algirdas Latėnas, Aušra Giedraitytė, Larisa Kalpokaitė. („Kompromat“, rež. Jérôme Salle, Prancūzija, 2022)

Liūdesio trikampis ***
Jauna modelių pora, išgyvenanti krizę, leidžiasi į kruizą su dekadentiškais itin turtingais žmonėmis ir užpuolus piratams atsiduria negyvenamojo saloje, kurioje staiga pasikeičia ankstesnė socialinė hierarchija. Rubenas Östlundas vėl kuria satyrą (ir vėl nuskina Kanų „Aukšinę palmės šakelę“), tik šįkart apie socialinę nelygybę ir nusistovėjusius elgesio modelius, kartu bandydamas parodyti kapitalizmo apgaulingumą. Vietomis tai daroma pernelyg prikišamai, tačiau dėl puikių aktorių ir negailestingo požiūrio į žmogiškąsias ydas filmą iš dalies galima apibūdinti kaip socialiai kritišką komediją. Vaidina Harrisas Dickinsonas, Charlbi Dean, Woody Harrelsonas, Zlatko Buričius ir kt. („Triangle of Sadness“, rež. Ruben Östlund, Švedija, Prancūzija, D. Britanija, Vokietija, Turkija, Graikija, 2022)

Nesijaudink, brangioji **
Šeštajame dešimtmetyje Alisa (Florence Pugh) su vyru (Harry Styles) gyvena uždarame kompanijos miestelyje Kalifornijoje, pavadintame „Pergalė“. Kasdieniame gyvenime dominuoja vartojimas, o moterys tenkinasi namų šeimininkių egzistencija. Tačiau pamažu vis daugiau ženklų rodo, kad už idiliško fasado žioji klastinga bedugnė. Olivia Wilde, prieš keletus metus sukūrusi energingą komediją „Išsilavinimas“ („Booksmart“, 2019), šiame mistiniame trileryje, regis, tempia per sunkų lagaminą. Jos patriarchato ir kontrolės visuomenės kritika prasilenkia su dabartimi ir nepatogiai stovi tokių filmų kaip „Trumeno šou“ bei „Stepfordo moterys“ šešėlyje. („Don’t Worry Darling“, rež. Olivia Wilde, JAV, 2022)

***** – šedevras, ***** – pasižiūrėti būtina, **** – geras filmas, *** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – niekalas

Redaktorė – Monika Krikštopaitytė (**dailė**)
Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė
Fotografija – Agnė Narušytė | **Kinas** – Ilona Vitkauskaitė
Teatras, šokis – Ieva Tumanovičiūtė | **Muzika** – Laimutė Ligeikaitė
Stilius – Violeta Kundrotienė
Dizainas – Jokūbas Jacovskis | **Maketas** – Vanda Čemerkaitė
Finansininkė – Brigita Misiuvienė | **Direktorius** – Linas Vildžiūnas

PALIESIAUS
DVARAS

1st Place

2021 Cleveland
International Piano
Competition

3rd Prize

XVIII International
Chopin Piano
Competition

Pirmasis vieno talentingiausių šiuolaikinių
pianistų pasirodymas Lietuvoje

Martín
García García

fortepijonas, Ispanija

11.26 | 18:00

Daugiau informacijos – paliesiausdvaras.lt
El. p. info@paliesiausdvaras.lt arba tel. +370 626 82 760.

7d

m

© „7 meno dienos“. Kultūros savaitraštis. Išeina penktadieniais.
Leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. Leidėjas VšĮ „7 meno dienos“,
S. Konarskio g. 49, 03123 Vilnius. El. paštas redakcija@7md.lt.
ISSN 1392-6462. 4 sp. l. Tiražas 850 egz.
Spausdino UAB „AL Grupė“, Užpalių g. 83A, Utena
Remia Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas
Lietuvos kultūros taryba
LR kultūros ministerija
Lietuvos kino centras

SPAUDOS
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

K

LIETUVOS
KULTŪROS
TARYBA

LIETUVOS
KINO
CENTRAS

917713921646008

16 psl.

7 meno dienos | 2022 m. lapkričio 4 d. | Nr. 35 (1442)